83762
10

JESU
Alma Patris ſapientia, omnis eſſentiæ, veritatis & cognitionis α et ω benè fortunante!

AUTHORITATE ET CONSENSU
Illuſtris & Gratioſisſimæ Facultatis Medicæ in florentisſimâ Academiâ Regiâ Hafnienſi,

SUB PRÆSIDIO
VIRI Ampliſſimi Excellentisſimi atq; Experientisſimi

DN. OLAI BORRICHII

Philoſophiæ ac Medicinæ Doctoris, Philologiæ, Chemiæ ac Botanices Profeſſoris Regii celeberrimi,
Dn. Præceptoris privati, Patroni ac Promotoris ſanctè devenerandi,

DISSERTATIONEM HANC INAUGURALEM
DE

MALO HYPOCHONDRIACO

PRO
SUMMIS IN ARTE MEDICA HONORIBUS, ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBUS LEGITIME OBTINENDIS
Solenni & ingenuo Eruditorum judicio ſubmittit

PAULUS BRAND,
Sunderburgo-Cimber.

Ad d. 27. Septembris M. DC. LXXVI.
In Auditorio Superiori.

HAFNIÆ,
Typis MATTHIÆ GEORGII F. GODICCHENIUS.

Approbatio.

NOn diffundam me in laudanda hæc *Diſſertatione Medica* Clarisſimi Candidati *Doctiſſima*, ne vino vendibili hederam ſuſpendam; qvod mearum puto partium eſſe, Lectoribus commendo, qvi iſto malo tentantur, & ad prælum admittenda cenſeo qvæcunqve hic DE MORBO HYPOCHONDRIACO docto calamo exaravit Autor. Hafniæ XV. Sept. clↄ Iↄc LXXVI.

Th. Bartholin,
Fac. Med. Decan.

Ampliſſimo

COLLEGIO MEDICO HAFNIENSI

VIRIS Magnificis, Excellentiſſimis, Clariſſimis atq; de Republicâ Medicâ optimè meritis,

CONSILIARIIS, ARCHIATRIS, PROFESSORIBUS ET DOCTORIBUS, Ordine Alphabeticô poſitis,

D. D. THOMÆ BARTHOLINO, Supremi Tribunalis, qvod Hafniæ in aula Regia eſt, Aſſeſſori ſpectatiſſimo, Archiatro Regio eminentiſſimo, Academiæ Regiæ Profeſſori Honorario, Facultatis Medicæ Decano perpetuo ac Seniori longè meritisſimo.

D. D. ERASMO BARTHOLINO, Supremi Tribunalis Aſſeſſori gravisſimo, Medicinæ Profeſſori Publico experientisſimo, & Mathematico incomparabili,

D. D. OLAO BORRICHIO, in inclytâ hâc Academia Profeſſori Regio, Medico, Anatomico, Chemico & Polyhiſtori celeberrimo.

D. D. JOH. HENRICO BRECHFELD, Serenisſimæ Reginæ SOPHIÆ AMALIÆ Archiatro.

D. D. FRIDERICO HAMMERICO, Claſſis & Noſocomii Regii Med.

D. D. MATTHIÆ JACOBÆO, Græcæ Lingvæ Profeſſori Regio.

D. D. CASPARO KØLICHEN, Regiæ Metropolis Danorum Phyſico laudatisſimo & Practico longè felicisſimo.

D. D. HENRICO à MOINICHEN, Archiatro Regio Gravisſimo, Anatomico & Chirurgo celeberrimo.

D. D. SIMONI PAULLI, Archiatrorum Regiorum Seniori ac Prælato Aarhuſienſi.

D. D. WILHELMO WORMIO, Phyſices & Medicinæ Profeſſori Publico ordinario, Bibliothecario Regio, Philoſopho acutisſimo & Oratori diſertisſimo,

DOMINIS PRÆCEPTORIBUS, FAUTORIBUS AC PATRONIS GRATIOSISSIMIS,

Nec non

VIRO Plurimùm Reverendo, Clariſſimo atq; Doctiſſimo

DN M. NICOLAO BRAND, Eccleſiæ Sunderburgenſis Paſtori primario vigilantiſſimo, Parenti pietate filiali, omnisqve obſervantiæ cultu proſeqvendo,

EXERCITIUM HOCCE INAUGURALE

In uberiorem ſui & ſtudiorum ſuorum commendationem

dicat atq; offert

PAULUS BRAND.

JEHOVA JUVA!

DISSERTATIONIS INAUGURALIS
de
MALO HYPOCHONDRIACO

Proœmium.

A Prophetis olim & Apoſtolis virtute divinâ humani ingenij vires ſuperãte, profligatas fuiſſe varij generis infirmitates, nemo ſacris initiatus Chriſtianis ignorat. SALOMONI, mortalium ab orbe condito ſapientiſſimo, divini Numinis afflatu lumineq; aſtrorum, metallorum, animalium, plantarum maximarum minimarumq; ſolidam contigiſſe notitiam, ſacrarum literarum oracula loquuntur. Quid? quod Teſte Marco, *ſacroſancti Evangelij Scriptore, inter alia eximia credentibus conceſſa dona, morborum omnium certisſimam curationem, per manuum impoſitionem pollicetur æternæ ſalutis Magiſter in cælum abiturus. O ter quaterque beatos Prophetas, Apoſtolos, Salomonem, aliosq; credentes, quibus tàm præſentem efficacemq;, habitu quodam infuſo, morborum omnium curandi poteſtatem divina conceſſit benignitas! Nos contrà infelices, quibus hodiè cum* Hippocrate *Medicorum Coryphæo confitendum eſt:* ἡ τέχνη μακρὴ ὁ δὲ βίος βραχὺς. *artem Medicam eſſe longam, imò longisſimam, paucorum annorum experientiâ edoctus ſatis ſuperq; didici. Quàm longa & inextricabilis ad Anatomen ducat via: quàm longis locorum intervallis disſita ſint plantarum cubilia: quàm profundè terræ viſceribus immerſa metalla: quàm longâ & prolixâ indagatione veræ morborum cauſæ ac diverſa innoteſcant ſymptomata, quanto denique & labore & pretio chemicorum experimentorum arcana comparentur, ſatius eſt tacere, quàm paucis dicere. De Vitæ verò humanæ brevitate, quoties mentem meam ſubit cogitatio, velim, nolim, exclamare cogor: Eheu! quàm totus homuncio nihil eſt. Qui paulo ante Infans vagiebat in cunis, repentè adultus, mox rapidâ annorum vertigine ſenio fractus ſupremam momento agit animam. Fragilitatem vitæ humanæ vivis depictam coloribus exhibet divini ſpiritûs Numine afflatus* Jacobus *Apoſtolus, comparans vitam cum vapore,*

re,

re, exiguo tempore apparente & poſteà evaneſcente, cap. 4. v. 14. Hunc vaporem ſeu micantem vitæ flammulam facilè opprimit & extinguit gulæ nequitia ac Diætæ vitium: Hunc cœlum venenato infectum miaſmate inopinatò ſuffocat & ſtrangulat: Hunc benè multæ morborum catervæ frangunt ac debilitant. Tot tantisq., qui obviam irent, vitæ incommodis divinâ providentiâ non defuère ſuperioribus ſeculis ac temporibus Hippocrates multi ac Galeni, tùm noſtris Paracelſi, Helmontii, Sylvii, Williſii; *nec hâc ætate deſiderantur Medici experientisſimi, omni certè encomio longè dignisſimi, quorum in cognoſcendis morborum cauſis ſagacitatem, in debellandis ac radicitus tollendis dexteritatem admirari facilius eſt quàm imitari. Horum in numerum, cùm & ego olim magna cum contentione animi recipi in votis habeam, quò voti mei compos fiam; gratiâ* DEI *ac ope fretus nullis laboribus, nullis vigiliis, imò & quantum res patitur, nullis parcere impenſis animus eſt. Proindè licet mihi, tanquam levis armaturæ militi nondum ea ad manus ſint arma, quibus omnes corporis humani nocentisſimos hoſtes ſive morbos expugnare ſuſtineam; primam tamen, utinam feliciter! utinam cum applauſu eorum, quorum intereſt! conjiciam haſtam in decantatum illud malum, quod hypochondriis eſt inimicisſimum. Cujus morbi cauſas, pariter & curandi rationes dum exercitii ergò, pro ingenii mei modulo, in apricum produco, ne conatibus meis fortunatus deſit eventus, antequàm ad propoſitam diſputationis telam pertexendam accingor,* TE, *Pater luminum ac ſapientiæ Parens, cum* Salomone *ex totis præcordiis meis precor:* Da, DEUS Patrum meorum, & Domine miſericordiæ, da, quæſo, mihi ſedium tuarum aſſiſtricem ſapientiam: & noli me reprobare à pueris tuis, quoniam ſervus tuus ſum ego, & filius ancillæ tuæ, homo infirmus & exigui temporis & minor ad intellectum. Et ſi quis erit conſummatus inter filios hominum, ſi abfuerit ab illo ſapientia tua, in nihilum computabitur. Mitte illam de cœlis ſanctis Tuis & à ſede magnitudinis Tuæ, ut mecum ſit, & mecum laboret, & ſciam, quid acceptum ſit apud Te. Scit enim illa omnia & intelligit, & ducet me in operibus meis ſobriè, & cuſtodiet me in ſuâ potentiâ, & erunt accepta opera mea!

CAPUT I.

Definitionem nominalem & realem exponit.

DIſquiſitio Nominis Grammatica quamvis ad philologico-criticam potius, quàm ſacræ Medicinæ cathedram ſpectet, ægrotis non verbis, ſed herbis divitem exoptantibus Medicum; attamen, qvoniam juxta *Galenum lib. 1. M. M. c. 5.* ἐπὶ πάντων ζητουμένων εἰς λόγον χρὴ μεταλαμβάνεσθαι τὸ ὄνομα: *In omnibus, de qvibus qværitur, ad rationem oportet aſſumi nomen:* Merito & nos ad ipſius monitum, de nomine diſſertationis noſtræ primum filum ducendum putamus.

Nomen ſortitur à loco affecto, ſcilicet hypochondriis, à χόνδρος, qvod ſignificat cartilaginē, & à præpoſitione ὑπὸ ſub, qvaſi dicas ſub cartilaginibus. *Hypochondrium* verò ſecundum Anatomiam *Bartholinii* renovatam, p. 13. dicitur pars ſuperior lateralis infimi ventris, cartilaginibus coſtarum inferioribus vicina. Ubi tamen notandum, hôc loco paulo latius id nominis extendi poſſe, cùm malum loco jam deſignato non adeò ſtrictè circumſcribatur; ſed ferociam ſuam aliis qvoq; abdominis partibus ſub hypochondriis & infra hæc ſitis exerceat; (qva ratione etiam in ſexu ſeqviore hyſterica paſſio hypochondriaca appellari poterit, Judice *Barbetto in prax. p. 139.*) qvin & reliqvos ventres ſæpe numero torqveat. Idcirco tamen nomen hoc neutiqvam mutandum, qvoniam hoc malum, de qvo nobis ſermo eſt, eam duntaxat affectionem comprehendit, qvæ focum & receptaculum agnoſcit ventriculum, materiâ acidâ & viſcida, partes infeſtante reliqvas, infartum, & qvæ contradiſtingvitur paſſioni hyſtericæ propriè ſic dictæ, fæminis familiari, & inſigniori reſpirationis difficultate comitatæ, rarius in maribus obſervabili, utut duo hæc pathemata Hypochondriacum & Hyſtericum in radice arcto ſatis nexu juncta videantur.

Variis qvoq; nominibus gaudet hoc malum: Dicitur enim *Paſſio hypochondriaca*, *Affectio hypochondriaca* Sylvio, *Tartarus hypochondriacus* Chemicis, πάθος φυσῶδες *Affectus flatuoſus* Diocli & Ætio, propter flatuum familiaritatem in ſiniſtro hypochondrio contentorum, *Mater Scorbuti* Barbetto audit, *cap. 3. prax.* Nonnullis *Melan-*

Melancholia hypochondriaca ſalutatur, qvod plurimi malo hypochondriaco correpti melancholiâ laborent. Danico idiomate vocatur: Miltens och Kreſens Forſtoppelſe. Germani appellant: Das Miltziſche Hertzklopffen: Die Kranckheit unter den kurtzen Ribben: Der Gelährten Kranckheit / eò, qvòd ſtrenui Muſarum Cultores inter libros chartasq; abdomen comprimentes, hinc liberiori diaphragmatis deſcenſui viam denegantes, undè tardior humorum fit circulatio, hôc malô utplurimùm vexentur.

Hiſce decenti brevitate prælibatis, rectô tramite ipſum argumenti præſentis nucleum deguſtaturi ad πραγματολογίαν properamus. Ubi primâ fronte illicò ſeſe offert definiendi neceſſitas, omnium ſuffragio inevitabilis. Delineamus itaq; malum hypochondriacum *dolorem gravativum & conſtrictorium variarum corporis partium per omnes tres ipſius ventres, maximè ventriculi, diaphragmatis & meſenterii, oriundum potiſſimum ex colluvie humoris viſcidi & acido-auſteri, in hypochondrio præſertim ſiniſtro collecti, indeq; nervos dictarum partium, in ſpecie verò nervoſas ventriculi partes vellicantis.*

CAPUT II.

Subjectum ſeu partem affectam inqvirit.

In definitione omnes tres ventres infeſtari diximus. Veritas hujus aſſerti ex diverſis infrà cap. 7. enumerandis ſymptomatibus patebit.

Utrum verò lieni, an hepati, an utero, an ſimul ventriculo diaphragmati ac meſenterio mali hujus origo ſit tribuenda, magnam contentionis ſerram inter ſe traxère hactenus Practici pariter atq; Anatomici & Chemici, aliis hoc, aliis illud viſcus in jus vocantibus.

LIENIS ſi ſpectamus officium, eſt ſanè nobiliſſimum, uti copioſiſſimi nervi, arteriæ & venæ, vaſaq; lymphatica ejus parenchyma perreptantia ſatis ſuperq; docent. Varia nihilominus ejus eſt fortuna; Laudatur ab his, culpatur ab illis. Qvæ de curſoribus liene caſtratis vulgò circumferuntur, fabulam redolent anilem. In hôc verò affectu malè ſemper audivit, qvàm injuſtè autem ſubindè, luculenter demonſtrat Magnus Naturæ Conſultus & rerum etiam chemicarum ſcientiſſimus *Franciſcus de le Boe Sylvius*, diſp. Med. 5. §. 7. In cade-

cadaverum, *inqviens*, humanorum ex variis morborum generibus defunctorum examine atq; obſervatione valdè ſumus mirati, nullum viſcus, ſi cor excipias muſculoſum, minus offendi labefactatum ipſo liene; etiam in *affectibus melancholicis* perperam lieni malè habenti adſcriptis, &c. De litigioſa aliàs hujus viſceris doctrinâ, ejusq; *vaſe brevi* ulterius diſqvirere ſupervacaneum duximus, brevitati ſtudentes.

Neq; minus erronea nobis viſa eſt HEPATIS hypochondriacorum accuſatio, Anatomiâ Bartholinianâ nos aliud docente: Nam, larvâ Nobilitatis à jam laudato Æſculapio Boreali ipſi detractâ, à magnis criminationibus & contumeliis vindicatum eſt hoc viſcus, aliàs ſatis nobile. Qvotus enim qvisq; morborum olim non imputabatur vitioſis humoribus, qvos paſſim Epatis culpâ; ſed falsò progenitos criminabatur Medicorum vulgus? ut loqvar cum *Th. Cornelio Conſentino* in progymnaſm.

Nec putamus rem acu tangere illos, qvi ſuffocationem uterinam dictam ex *uteri* fonte dirivant. Motus enim ille in infimo ventre globum aſcendentem æmulans, ac diaphragma ſeu guttur impetuosè comprimens, hinc ſuffocationem minans, utero non competit, utpote duobus ligamentorum paribus propriæ regioni usq; adeò firmiter annexo, ut loco dimoveri ſuo neutiqvam qveat. Et rationes ex muliebris ſcientiæ thecâ, de aſcenſu uteri ficto: de ordinariâ uteri loqvela cum mammis: item, qvaſi animal foret, uti narrant cogitaſſe *Platonem*: de facultate imaginariâ, qva uterus fœtidis ac ſvaveolentibus ſedari vel odores percipere creditur, *vid. Helmont. tract. de flatibus* p. m. 345. depromptæ, qvas nonnulli contrarium ſtatuentes proferunt, jejunæ ſunt & frigidæ, niſi cum ineptulis Viros etiam ſuffocatione uteri laborare velint fateri. Qvod ſtolidum & ridiculum eſt.

Misſis itaq; his & aliorum placitis, focum hujus mali primarium cum doctisſimo *Highmoro p.* 73. *Barbett. prax. Med. p.* 140. *Helmont. tract. Jus duumviratus. Sylvio lib.* 4. *prax. Med.* Tr. 7. aliisq; deſignamus *Ventriculum*. Qvippe idipſum teſtatur anguſtia circa præcordia, ſeu dolor ægrotantium, perceptus in ſcrobiculo cordis, loco naturali orificii ventriculi, maximè poſt alimentorum aſſumtionem. Adeò, ut non ineptè qvispiam pasſionem hypochondriacam vocitaverit epilepſiam ventriculi. Præterea qvoq; cum conſtet, acidum, digeſtionis

mate-

materiale inſtrumentum in ſtomacho, ejusq; glandulosâ tunicâ internâ hoſpitans, & ipſi vernaculum ac familiare, in malo hypochondriaco variis modis enervatum, commutatum, commixtum ac particulis heterogeneis infectum eſſe, Qvid mirum, non rectam eduliorum aſſumtorum fieri fermentationem, nec juſtam diſtributionem, nec laudabilem nutritionem? portione chyli fluidiore ac ſpirituoſiore debito citius ad inteſtina elabente, & qvàm decebat, in duodeno acidiore redditâ, hinc per circulationem ſangvinis ad reliqva viſcera derivatâ, inqve iis hærendo ab acido ſuo magis magisqve coagulatâ, tumores varios & infarctus excitante, fibras partium convellente, varios ſpasmos ac convulſiones, hincqve doloroſa pathemata non rarò inducente, *Archeum* deniqve ab hoc peregrino hoſpite uſtum ſui ob diſplicentiam in moroſitatem, indignationem, timorem, odium aut furorem exſtimulante; Reſiduâ verò in ventriculo alimenti parte craſſiore & terreſtriore partim pondere ſuo, maſſaqve viſcida ac tenaci hoſpitium ſuum aggravante, ægrisqve diſtentiones, murmura, flatus, ructusqve acidos ſuperius ventriculi orificium vellicantes, creante, ſputatione moleſtâ comite; partim diuturniori ſtagnatione ac morâ, valdè viſcida, acidâ, atqve auſterâ factâ obſtructiones pertinacisſimas efficiente. Undè morborum Ilias naſcitur, innumeraq; tanqvàm ex eqvo Trojano prorepunt ſymptomata.

Non proindè ſvavia *Helmontii* ſomnia ſunt, *Ventriculum* ob multiplices ſexti paris inſertiones, reticuli cujusdam ad inſtar per omnes ejus tunicas â *Williſio* eleganter delineatas, ſerpentis, *Principium vitæ*, *Animæ humilioris ſedem*, *vitæ fontem*, *præcipuum corporis noſtri coqvum*, *Alimenti promum ac condum*, *aliorumq; pathematum merè naturalium officinam &c.* appellantis, eò qvoqve, qvod ab eô ſolò totius œconomia ſana vel ægra dependeat; Qvin imò prima valetudinis ſemina ac radices in eo conſerantur, depangantur, inoleſcant, tandemqve maturentur? ceu loqvitur *Thomſonus Philoſophiæ Helmontianæ Tutor Vindexq; in Epilogismis Chemicis p. 4.*

Interim haud planè negandum, ſæpius intra flexuram inteſtini coli ſigmoideam hærere æqve materiam viſcidam & flatuoſam, atqve Scybala nimium indurata, dolores & lancinationes per conſenſum excitantia. Hinc conqveruntur ægri de hypochondrii ſiniſtri dolo-

te, (qvem nonnulli in Anatomiâ hoſpites falsò lieni adſcribunt Germanicè das Milz-Stechen vocantes) à colo ſub ventriculo jacente ac flatuum copiâ expanſo, oriundo.

Diximus porrò in definitione diaphragma ſimul in hoc affectu ſuos pati manes, uti ex reſpiratione anxiâ & gravi colligere licet. Simulac enim Ventriculus in dolore hypochondriaco convellitur, in conſenſum protinus raptum diaphragma, ob vicinitatem & ſtructuram nervorum & membranarum ſibi invicem implicatarum qvamcunqve ventriculi exorbitantiam expiare tenetur. Qvippè, docente *Carteſio*, nervi & membranæ in univerſo corpore ſeſe habent ad inſtar chordarum tenſarum & inter ſe connexarum: unde unô locô unâ fortius pulsâ per conſenſum altera qvoqve movetur, & pars à parte afficitur. Cœterum nervo intercoſtali etiam diaphragma ſurculis ſuis ſalutante, de facili contingit, ut convulsô diaphragmate in conſenſum trahantur cæteri reſpirationi famulantes muſculi; Ex qvibus nervorum, & hinc muſculorum & membranarum ſpasmis multijugæ ægrotantium qverelæ doloris tenſivi, nonnunqvàm ad colli vertebras usqve protenſi; præſertim dorſalis, nephriticum interdum mentientis dolorem, *vid. Williſii Anatom. & Pathol. Cerebri.* Exindè qvoqve cuivis facilè patet, qvâ ratione in hypochnndriacis aſthma aliqvod ſiccum originem nanciſcatur ſuam; Imò, qvì adeò freqventer in prædictorum ſymptomatum ſocietatem veniat cordis palpitatio, afflictis afflictionem addens.

Adcudendum hoc malum & meſenterium ſuam conferre ſymbolam quodammodò videtur. Etenim chylus acidior & viſcidior per carneam & ſpongioſam inteſtinorum cruſtam veluti per pannum laneum transcolatus motu inteſtinorum periſtaltico, inque venas lacteas transmiſſus non adeò promptè & celeriter per easdem transfertur & propellitur ad ciſternam lumbarem ſeu commune ductus thoracici receptaculum; ſed morâ ſuâ acrior factus canales proprios vicinasque membranas vellicat ac pungit; demùm & vitioſus in ſanguinem delatus ſpiſſum & fermentationi imparem eundem reddit. Venæ denique meſeraicæ hujus inquinamenti gazophylacia dici merentur, quatenus à ſangvine acido, craſſo & viſcido infartæ ſanguinis circulationem ſufflaminando graviorum malorum exiſtunt mineræ. Ut nihil dicam de glan-

glandulis in omnes meſenterii partes diſſeminatis, quæ duritie & obſtructionibus facilè tentantur à lymphâ acidâ, fibras numeroſas ac nervos à ſexto pari oriundos mordente, quò minùs vitæ ſpiritus per omnia meſenterii vaſa liberè meet, muniaque ſua obeat.

CAPUT III.

Cauſam immediatam & proximam ponderat.

QVoniam benè monente *Sylvio*, nemo ex arte faciet medicinam, qui functionum quarumvis læſarum cauſas proximas & remotiores non cognoverit. Cognoſcet autem eas nemo, qui Anatomes imperitus ac proindè contemtor, ex ſui alteriusve quantivis etiam hominis cerebri figmentis corporis humani fabricam molitur. Idcircò cogitationes meas circa veras mali hypochondriaci cauſas, quas meæ imperfectæ obſervationes, diligenti ſcrutatione perquiſitæ mihi dictarunt, heîc loci in ſcenam producam.

Philoſophus ille Chemicus *Paracelſus* 🝬rum quendam acidum primam hic ducere phalangem exiſtimat. In hypochondriacis autem humorem reperiri acidum & corroſivum, patet ex dentium, ad quos allidit, ſtupore. Quod ipſum & ego brumâ proximè elapsâ expertus teſtari poſſum. Imò ex obſervatione *Highmori* p. 105. conſtat: fæminæ hypochondriacæ, de acidi hujus ferocitate diu multumque conqueſtæ, linguam, fauces, guttur ac labia, hujus per vomitum rejectione ſolum, excoriata fuiſſe & exulcerata. Hoc manifeſtum acidum in dubium vocantes, *Hippocratis* dogmati contradicere videntur, cum juxta eundem *Acidus humor reliquos præcellens maximè incommodus ſit*, de Veter. Medicin. t. 42.

Unde ſcaturiat acidum Ventriculo geniale & inquilinum? Nemo niſi Anatomes ignarus ignorat: Quomodo autem hocce acidum peccans atque Archeo inimicum in præſenti malo ſuam excitet tragœdiam, paucis, Chemiæ, veri Naturæ Analyſtæ adjutus præſidio inquirere conabor. Non opinor, multum à vero aberrabimus cum laudato *Paracelſo* aliisque Artis pyrotechnicæ Magiſtris dicentes: Malum hypochondriacum natales ſuos debere acido cuidam viſcido, ſubindè in nimium

miùm fixam naturam degeneranti nunc ♀aream quandam acidam, nunc ⊕licam ſtypticam æmulanti indolem; (qualem obſervamus in ſucco inſpiſſato corticum viridium nucis juglandis) quatenus ſcilicet partes quædam 🜃eſtriores excrementitiæ, intra reliquias alimentorum deliteſcentes ab acido nimiùm exaltato ſolutæ ſeſe intimè miſceant partibus ⊖inis acidis, ex quarum texturâ mutuâ quaſi vitriolici aut Oſi ſaporis concretum fabricatur. Quippè in hypochondriacis notare licet partes terreſtres, ⊖ium ad inſtar ob nimiam fermenti aciditatem ſolutas, quæ, facto experimento, filtra penetrare ſubtilisſimè poſſunt, nihilominus ab acidi conſortio ſtypticam ⊕licam vel Oſam naturam exhibentes.

Hoc loco obſervandum venit, quod *ingenioſus ille per △nem Philoſophus ac Medicus Joh. Baptiſta ab Helmont. tr. imag. ferment. it. calor efficienter non digerit. It. Sextuplex digeſtio & alibi pasſim* inculcat: ſtomachi fermentale acidum in hoc ab aliis acetoſis differre, quod, quæ penetrat, etiam volatilizet; Omnis autem ſpiritus acetoſus diſſolvendo coagulatur imò ſolus nullam fermentandi vim habet, quin potius illam ſufflaminat, conſtrictoriâ ac ſtypticâ ſuâ facultate motum principiorum activorum inteſtinum cohibendo. Idcircò fermentum ventriculi, quâ parte fermentum eſt, vitale adeoque volatile eſt, quod chylum volatilem redditum ad ſuſcipiendam ſanguinis tincturam diſponit. Nam acida, quæ pro hujus conſervatione ac reſtauratione aſſumuntur, ac de acido & volatili ſimul participant, & quidem vel naturâ vel arte talia, v. g. Sp. ex lignis, ſpiritus ⊖is dulcis, Ꝍtri dulcis &c. cum quibus aliquo modo humor ventriculi fermentalis comparari valet, non in ſubſtantiam ejus mutuantur, ſed impedimenta ſolùm digeſtionis tollunt, craſſitiem & viſciditatem alimentorum incidendo, humorum pituitoſorum lentorem attenuando & corrigendo, & bilioſorum ⊖ lixivum præcipitando.

Inter alias cauſas primarias & proximas Modernorum plurimi locum quoque tribuunt *Sylvij* triumvirali trigæ, bili, ſucco pancreatico acido & pituitæ; Ex quorum, ſed malè diſpoſitorum & vitioſorum in duodeno inteſtino confluxu, atque indè excitato motu altera-

tivo

tivo ſive effervefcentia, an fores & huic malo aperiantur? limato & polito ingenui lectoris judicio relinquimus.

Caput IV.

Cauſas mediatas remotiores proponit.

INter NATURALES agmen ducit.

TEMPERAMENTUM Ventriculi, Antiquitati dictum frigidum ſeu melancholicum; Neotericorum verò dyſcraſia acida, uti majori cum applauſu in ſcholis recepta, ita maximè frequens in noſtris regionibus borealibus, & conveniens utrique ſexui ac omni ætati, tàm juvenili quàm ſenili.

HÆREDITARIAM diſpoſitionem quoque multum contribuere ad hunc affectum producendum, nemo niſi hoſpes in re Medicâ negabit. vid. *Helmont.* ingenioſiſſ. *Marc. Marci*, & alios.

Circa SEXUM controverſia naſcitur, utrum ſc. & fæminæ hoc malo laborent? Sanè cuilibet æqua judicii lance ponderanti omnium utrumque ſexum infeſtantium ſymptomatum & cauſarum faciem, luce meridiana clarius patebit, nihil aut parum eſſe diſcriminis inter paſſionem hypochondriacam & hyſtericam communiter appellatam, niſi quòd fæminæ raro hypochondriacæ dicantur; ſed vel chloroſi affectæ, vel cachecticæ, vel hyſtericæ &c. Quin imò non ſine ratione aſſeritur, fæminas potius quàm viros affectioni hypochondriacæ obnoxias eſſe, non tàm propter uteri vitia, quod ſupra refutavi, quam ob cerebrum & nervoſum genus ipſis longè imbecilliora, injuriis adeoque externis ac animi affectibus tolerandis minus apta. Et cur non ab eâdem causâ in utroque ſexu idem poſſit produci effectus?

Caput V.

Cauſas non-naturales in ſcenam producit.

EX cauſis non-naturalibus conſueto ordine conſideratis primo loco ſeſe offert AER, pluviâ multâ, nebulis & ventis borealibus ac occidentalibus hiſce in oris ferè quotidianis inquinatus & vitiatus, tempore præſertim autumnali & Verno ſcatens acido, vel ⊖ibus

acribus muriaticis in ejus poros elevatis, & à copiâ ▽oſorum effluviorum dilutis.

Porrò Autore *Hippocrate* S. II. *aph.* 3. Ὕπνος, ἀγρυπνίη, ἀμφότερα τοῦ μετρίου μᾶλλον γινόμενα, κακόν: Somnus atque vigilia, utrumque modum excedens, malum. Hoc effatum de quocunque ſomni & vigiliarum exceſſu aut defectu dici poſſe in confeſſo eſt. Conſtat enim cuivis, ſomnum immoderatum atque nimium magis nocere quàm recreare, corpori ac menti ſtuporem inducere, multas ſuperfluitates & noxias in corpore accumulare, ad tardiorem humorum circulationem anſam præbere, inprimis qui ſtatim poſt cænam capitur, niſi patientis conſuetudo aliud nos doceat, juxta *aphoriſ.* 50. S. II. Vigiliæ contra nimiæ ſpiritus ac calorem diſſipantes, diaphoreſin ac fermentationes impediunt, muſculis diuturnâ agitatione defatigatis noxam inferunt, tardioremque humorum motum, cruditatibus multis comitibus, pariunt.

MOTUS plurima corpori humano confert commoda, ſi moderatus eſt & tempeſtivus; QVIES contrà & vita ſedentaria, ex ſtudio præprimis immodico ac intempeſtivo, neglecto quovis corporis exercitio, victus inſuper ratione ſusque deque habitâ, comprimit abdomen ac diaphragmatis motum, uti ſupra dictum, inhibet. Jam verò ſufflaminato hujus motu, & compreſſis abdominis muſculis, alimenta juſto diutius ventriculi cavo immorantur. Quibus ibidem nimis fermentatis, non poſſunt non partes eorũ 🜃eſtres cum ⊖inis diſſolvi. Hoc in paſſu hepar quoq; continuò compreſſum, bilis, vitæ balſami inhibet exitum, undè ex ſucco amariori degenerat in nimium lixivum & alcalicum. Hinc ſucci facti nimis fixi in inteſtinis excitant largum flatuum acrium perventum. Quapropter ſæpè malum hypochondriacum comitatur ſpecies quædam colicæ, quandoque etiam *ſcorbutus* indè oriundus, hiſce regionibus adeò familiaris, ut nullus ferè reperiatur morbus, cui non aliquid ſcorbutici ſubſit, adeoque ſub uno titulo tractatur ab Experientisſimo Dn. Doctore *Paulo Barbetto.*

In hoc malo gignendo fovendoqve utramqve paginam faciunt etiam Alimenta dyſpepta & mali ſucci, cibi crudi, piſces & carnes fumo induratæ, ⊖e conditæ, fructus horarii, panes non ritè fermentati, pultesqve compoſitæ ex ▽â & farina non fermentatæ, utiliores biblio-

bibliopegis pro glutinandis chartis, qvàm hominibus præſertim ægrotis pro nutritione. Talia enim pulmenta glutinoſa & viſcida in ventriculo abeunt in crudum, tenacem & viſcoſum mucum potiùs qvàm chylum, mille malorum fœcundum parentem. Compertum namqve eſt, ſponte ſua & facilè qvamlibet farinam liqvore ſufficiente ſubactam, & in loco tepido aſſervatam, aceſcere inſigniter, & hinc fermentare & ſpumosè turgeſcere, etiam citra fermenti additionem: Id qvod ſi fiat in ſtomacho non robuſto nec ſpirituoſiori & acriori fermento inſtructô, ex p. n. & ſtomacho peregrino pultis acore corrumpuntur ſuperingeſti cibi, adeoqve tota digeſtio prima exindè depravatur inſigniter, difficulter corrigibilis in ſecundâ. Panis verò ex qvâcunqve farinâ confectus, non ritè fermentatus, ac ita pro digeſtione ſtomachi facilius ſuſpiciendâ, & in aliis unà aſſumptis promptius adjuvandâ ineptus, ex defectu acidi ſpirituoſi volatilis, crudam farinæ mucilaginem reſolventis & volatiliſantis, qvantùm noceat ſanitati, & qvàm fœcundus ſit Genitor morborum chronicorum, præter qvotidianam experientiam vel muliebris loqvitur ſexus, ex ejusmodi panis uſu menſtruorum patiens defectus & cachexias, uti prolixius videri poteſt apud *Kergerum de ferment.* ſ. 3. c. 2. & *Schookium* de ferment. c. 2. & 3. Panis è contrario ritè fermentatus, adeoqve facilè reſolubilis, promptiusqve in ſtomacho digeſtibilis; in ſpecie ſecalinus continet in ſe ⌒tum intensè acidum, volatilem tamen adeoqve ſaluberrimum, nonnullis dictum analepticum, duriora etiam corpora, v. g. corallia, ♂tem, ✕✕trum ☿ii, aliiqve rodentem, ut fruſtrà hinc neget *Helmontius* panem reliqvorum ciborum eſſe fundamentum.

Nec POTUS hoc loco eſt prætereundus: ſufficienti enim lupuli pingvis aromaticâ conditurâ imbutus, difficiliùs aceſcit, corpus benè humectat, anguſtos ipſius meatus permeat, ciborum meliori fermentationi ac digeſtioni inſervit. Crudus verò, minus ſpirituoſus & nonnihil acidus, nec debitâ fermentatione â fecibus depuratus, aliâve qvalitate vitioſâ impprægnatus, mille malis qvaſi feneſtram aperit, ſinas fermenti ventriculi particulas diluit, deſtruit ac obtundit, vaſa corporis anguſtiora obſtruit, ſangvinis efferveſcentiam naturalem infringit & flatibus ac borborygmis corpus excruciat, quæ

omnia

omnia, quantum malo hypochondriaco fovendo faveant, facilè patet iis, quibus vel leviter ejus indoles eſt perſpecta.

Porrò ex rebus non-naturalibus multum conferunt huc excretiones ſuppreſſæ: Hinc Virginibus & mulieribus ob ſuppreſſionem menſium ſæpè accidit hæc paſſio. Suppreſſis enim excretionibus, vaſa nimiùm replentur, hinc oritur tardior humorum circuitus & conſequenter incraſſatio eorum. Similiter, *uti eleganter notavit Sylvius lib. 1. praxeos Medicæ*, & in ſanis & in ægris quandoque aliquid à teſticulis aliisve ſeminis generationi miniſtrantibus partibus ac præſertim vegetis, multumque ſeminis potentis producentibus tranſire ac meare in univerſum corpus, quod valdè valideque ipſum afficiat. Cui dicto fidem faciunt non tantum caſtrati effæminati; ſed tùm mares, tùm fæminæ ad ♀rem alacriores, atque inexplicabili naturalis libidinis œſtro nonnunquàm perciti, & imprimis ad objecti ſenſus potenter moventis, animamque mirè commoventis occurſum: Undè quoties votis ſuis potiri non licet, aut non decet, quot malis ſubindè urgeantur idcircò, premanturque miſeri, docent ac evincunt infinitæ à Medicis notatæ hiſtoriæ commiſerationis plenæ. Hæc omnia verò à ſpermatico halitu per univerſi corporis partes tàm continentes quàm contentas diſperſo diduci, pluribus evincere non eſt hujus loci.

Pergo ad inſenſibilis TRANSPIRATIONIS morboſam in hypochondriacis occluſionem, cujus quanta in omni vitæ genere ac ſtatu ſit necesſitas, eleganter docuit *Sanctorius in Medicina Statica*, adeò, ut corpus noſtrum in continuo fluxu conſtitutum, atmoſphæram certam ubique circumfundat. Hæc verò legitimè procedens, quantum commodi adferat hypochondriacis, ipſimet ægri quotidiè experiuntur: In lecto probè tecti ſatis benè valere ſibi videntur, ſpiraculis ſcilicet corporis tunc apertis, & multum excrementitii humoris transmittentibus; relictis poſteà plumis, conſtrictis aëre ambiente poris, iisdem, quibus anteà ſolebant, incommodis macerantur ac infeſtantur.

Tranſpirationis hujus materia communiter vapor ſeu fuligo ſaltem aliqua cenſetur, cujus etiam pars in veſtimentis cutem immediatè tangentibus coagulata ſordium appellatione venit, imò ipſa hæc evacuatio inſenſibilis cenſetur. Quibus tamen ex probabilioribus dogmatis

gmatis phyſicis conſtat, exhalationes ſeu vapores non ſubſtantialiter à maſsâ, ex qvâ exhalant, differre; Verùm hujus ſaltem particulas minutiſſimas, iisdem cum toto potentiis prædıtas eſſe; ita ut non coloris & odoris tantum ratione (vid. *Tachen. Hipp. Chym. C.* 12.) cum ea conveniant; ſed figuram hujus qvoqve æmulentur, uti præter qvotidianam circa operationes chemicas experientiam *Boyle*, qvem ob profundam in Arte Spagyrica ſcientiam omnis veneratur orbis, *de determinata effluviorum natura* curiosè demonſtrat: Nullum vel leviſſimum ſaltem ratione materiæ inter tranſpirationem vulgò inſenſibilem appellatam & ſudoris emanationem diſcrimen neceſſariò profitebuntur.

Organa ſeu glandulas, in qvibus hic vapor ſeu tranſpirationis materia ſecernitur, & qvarum pauca in monumentis priſci illius ævi reperiuntur veſtigia, hîc deſcribere, prolixum nimis foret.

Ab AFFECTIBUS deniqve, & à principio activo ſeu Archeo nervos dirigente p. n. irritato, hoc mali dependere nemo ibit inficias. Solam ſæpè iracundiam huic malo feneſtram apperuiſſe, teſtatur experientia. Inter omnes autem primas tenet *mœſtitia*, acidum, actionum plerarumqve ritè obeundarum inimicum infenſiſſimum pariens, redundante præprimis in corpore pituita paulò viſcidiore, ſangvinem glutinoſiorem, adeoqve ad rareſcendum ineptiorem reddente, unde animi deliqvia, aliaqve hujus affectus phænomena plura derivari ſolent.

CAPUT VI.

Differentias exhibet.

PRælibatis pro inſtituti ratione affectûs, qvem delineandum ſuſcepimus, cauſis, reſtat, ut pauciſſimis methodi ergô conſideremus differentias.

Eſt itaqve *Malum hypochondriacum* vel *connatum & hæreditarium*, vel *recens*, vel *inveteratum*.

Connatum & hæreditarium totas aliqvando familias invadens difficillimè admittit plenam curationem.

Recens verò omnia fermè ſymptomata habet leviora & tolera-

biliora,

biliora, cum gravativo & conſtrictorio, non unâ vice diu, nec qvovis die æqvaliter ægrum affligente dolore, in abdomine utplurimùm ſeſe prodente, & ſimili ei, qvi à pondere aliqvo premente oriri asſolet, uti patientium qverelæ ſatis indicant. In qvo dolore ſimul partes nervoſæ vicinæ originem nervorum ſuorum eandem obtinentes cum nervis in ſiniſtrum ventriculi orificium inſertis, verſus hunc ſeſe contrahunt, ipſis ventriculi fibris ſimili ſpasmo unà affectis.

Inveteratum, qvia altiores jam egit radices, gravia ſymptomata habet omnia, deqve ingratâ ſui præſentia ægros ferè nunqvàm non admonet.

Subjecti reſpectu nonnunqvàm plures, interdum pauciores corporis partes infeſtat. Ventriculus in aliqvibus, imò pluribus benè appetit; in qvibusdam tamen ab aſſumtis facilè læditur. In diaphragmate qvoqve tenſio major minorve deprehenditur.

Cauſarum ratione tot ejus conſtitui poſſunt differentiæ, qvot ejusdem jam ante aſſignavimus cauſas.

CAPUT VII.

Signa Diagnoſtica colligit.

MEdico inprimis Juniori, ut in morborum diagnoſin perveniat, incumbit, ut ſignorum vel ſymptomatum accuratam & diligentem inſtituat inqviſitionem: Nulli autem paradoxon videatur, ex ſymptomatis conſtituere ſigna, & ex ſignis viciſſim ſymptomata morborum.

Signa E. diagnoſtica & ſymptomata, qvibus catervatim comitatum ſeſe manifeſtare ſolet *Malum hypochondriacum*, occurrunt benè multa, eaqve moleſtiſſima. Et qvidem *Summo Ventri* ſacræ *Palladis* arci, domicilio mentis ejusqve functionibus non parcit hic affectus, qvin potiùs præter apprehenſionis ſimplicis confuſionem, operationis ingenii perturbationem, memoriæ hebetudinem, 1. Animum qvandoqve ad triſtitiam & melancholiam diſponit, cum leviori aut graviori melancholiâ dictâ hypochondriacâ. 2. Multis vigilias creat moleſtas, aliis inſomnia; qvosdam mox ab aſſumto alimento ſatis placidè dormientes aliqvot poſt horas excitat, ubi ſci-

ſcilicet abſoluta eſt qvalis qvalis alimentorum in ventriculo alteratio. 3. Graviſſimis nonnunqvàm affectibus, utpote epilepſiæ, convulſioni, apoplexiæ, paralyſi anſam præbet. 4. Aurium tinnitu moleſtiam parit. 5. Vitio hujus morbi oculi caliginoſi fiunt, & qvandoqve vertigine corripitur æger. Simul 6. faciei rubor & calor obſervatur, pallore & frigore præviis. In plerisqve ægris 7. ſaliva multa obſervatur & inprimis aucta, qvandò gravius affligit malum. Nonnullis 8. ſitis augetur in paroxysmo. Ac ne malorum qvid deſit, caput qvoqve 9. gravitatis ſenſu & ad ſomnum propenſione afficitur, & non rarò 10. Cephalalgia & dolor lancinans ipſum occupat.

Medio in Ventre obſervabilia ſigna ſeqventia ſunt præcipua: Anguſtia præcordiorum, phlogoſes ac reſpirandi difficultas poſt alimentorum aſſumtionem, in aliis qvidem citius, in aliis tardius; rurſus in aliis gravius, in aliis levius affligentes, tàm ratione individuorum diverſorum, qvàm alimentorum variorum. Nam in qvibusdam paſſio uterinæ ſuffocationi ſimilis producitur, adeò ut fauces ſibi occludi, ſeque ſtrangulari putent ægri. Interim pulſus primum compreſſus, qvandoqve nullus ſentitur; aliàs in paroxyſmo omni ferè momento mutabilis; ſed paulò poſt freqventior ac qvaſi febrilis redditur, concurrente plerumqve cordis palpitatione, animiqve nonnunqvam deliqvio.

In infimo Ventre ſcenam ludunt ſuam dolores gravativi & tenſivi in regione lumbari incipientes, & graviſſimo contorſionis ſenſu hinc inde in abdomine oberrantes, nephriticum interdum dolorem mentientes. Hoſce dolores comitantur utplurimùm ructus vel acidi vel nidoroſi. Sed prætereà freqventer urget nauſea & vomendi conatus, jejuno præprimis ſtomacho cum inſeqvente interdum vomitu. Qvodqve hîc notabile eſt, vix ceſſant aut minuuntur prædicta & mox dicenda mala, niſi vomitu ejiciatur pituita varia, nunc ▽ea, crebrius craſſa & viſcida; nunc inſipida, ſæpè acida, acerba, pontica, & nonnunqvàm ſimul amareſcens; (qvam amarem, viridem, porraceam & corruptam pituitæ, aliorumqve in ventriculo corruptorum humorum copiam haudqvaqvàm à bile æruginosâ & vitellinâ derivandam mordicus defendit contra bilioſas qvorundam opiniones *Hel-*

montius in Scholarum humoriſtarum paſſivâ deceptione & ignorantiâ) qvibus verò excretis liberantur brevi, aliàs per plures horas protrahitur malum & anguſtia. Interim efferveſcentia aliqva notabilis ſentitur in ventre atqve ebullitio qvaſi, undè & ſurſum halitus, vapores, ructus obſervantur elevari, & per inteſtina flatus devolvi cum rugitibus, qvibus per crepitum emiſſis levamen accipit æger, iisdem autem retentis anguſtias majores aut tormina etiam patitur. Undè hypochondriorum, ſiniſtri præſertim flatulenta intumeſcentia ægros urget, adeò, ut aliqvando tympani ad inſtar diſtentum ſit abdomen. Sed & plerumqve contumaciſſima alvi obſtructio anguſtat eosdem, qvia cibus in humorem pituitoſum & viſcidum mutatus ab inteſtinis non promovetur pertinaciùs iisdem adhærens. Ubi efferveſcentia prædicta excitatur, frigus circa regionem lumbarem, atqve inter ſcapulas diſperſum moleſtum eſt, febremqve intermittentem mentitur, atqve ephemeram nonnunqvàm progignit. Qvin hoc frigus excipit aut ſine frigore exoritur æſtus in hypochondriis valdè moleſtus; moxqve per omne corpus diſperſum varia parit ſymptomata. In mediis hiſce anguſtiis non rarò ſudor erumpit frigidus, qvi decreſcente malo mutatur in calidum. ⊡na interim obſervatur planè varia; nunc pauca; nunc multa; nunc tenuis; nunc rubicunda; nunc albicans vel ▽ea. Recenter autem micta utplurimum eſt citrina & aliqvantulum craſſa, utut pellucida. Interdum turbida & pallida, cum Θium copia. Qvæ aliqvandiu qvieſcens præcipitatur in materiam viſcidam copioſiſſimam, in arenulas rubicundiores & farinam nunc in fundo, nunc in parietibus ſubſidentem. Unde & Medicinæ imperiti ut plurimum accuſant renum calculum ob dolorem in lumbis perceptum, qvod ſabulum tamen, in ⊡nâ tale non exſtitit. *videatur Helmontii* 🜿*rus inſons.* Deniqve non ſolùm dictos ventres inqvietat hæc malorum Ilias; ſed & latius evagatur, & partes extremas ſeu artus formicationis ſenſu ac ſtupore occupat, imò univerſum corpus tanqvàm domeſticus tortor laſſitudine ſpontaneâ ita debilitat, ac ſi defatigatum eſſet, multoqve labore ac fuſtibus exceptum.

Hæc varia innumeraqve alia ſymptomata & mala largo imbre in univerſum corpus ſeſe diffundentia æqve cognitu neceſſaria atqve

curatu

curatu ardua; qvamvis acccuratè atqve ordine examinare, & qvâ facie ſuam ordiantur protaſin, continuent epitaſin, finiant cataſtrophen, adumbrare mihi animus initiò fuerat, deterruit me tamen moles, ne diſputationis limites transgreſſus, omnibus hiſce recenſendis immorando Lectori tædium crearem. Interim ut ex multis multorum ſymptomatum cauſis pauca in medium proferam, è re futurum ſpero, ſi *flatuum* cauſas & effectus paulo attentius explorem. Qvæ qvidem doctrina, qvamvis videri poſſit ſordida, nihilominus qvia flatus plerorumqve morborum internorum cauſæ ſunt, Medico expendenda. In generationis flatuum reddenda ratione venit explicanda eorum materia & efficiens. Materiam ſuppeditare communiter dicuntur humores viſcidi & pituitoſi, undè in ventriculo & inteſtinis propter notabilem adhuc humorum cruditatem & crasſitiem, flatuum collectio eſt freqventiſſima. Verùm non minus materiam tenuoſiſſimam in flatus ſeu blas qvoddam impetuoſum redigi poſſe, qvod viſcerum fibras diſtendendo plurimis malis anſam præbeat, præter Æolipilam ▽eorũ & ⏜tuoſorum deſtillationes teſtantur, qvorum commoti vapores tantam vim habent, ut vaſa intimè juncta aut arctius concluſa diffringant. Uti non ita pridem mihi contigit, Θ volatile ○°○ ſum *Sylvij* in XXtro hermeticè clauſo, in arena opinione calidiore reponenti. Cujus vitrum magno cum ſtrepitu diſruptum adſtanti mihi nares & faciam acuminatis ſuis fruſtulis fricabat. Negandum interim haud eſt, illius generis flatus, qvi in materia viſcidiori & tenaciori generantur, pertinaciores atqve durabiliores exiſtere iis qvos ex tenuiore materia generari diximus, utpote qvi, niſi copioſiore materia perpetuentur, facilè diſcutiuntur. Efficientis autem munus hoc in caſu bili vulgò tribuitur, vel humoribus tenuiorum partium: qvi in viſcidiorem materiam agentes, eamqve attenuare ſatagentes in flatus eandem reſolvunt; undè carminativa dicta medicamenta, utpotè volatilia & attenuantia in principio flatuoſos affectus augere potius, qvàm tollere videntur. Verùm concipi vix poteſt, qvomodo hæc volatilium aut bilioſorum actio craſſiores & pituitoſos in flatus reſolvere potis ſit, niſi qvâdam accedente effervescentia ſeu fermentatine, cùm, qvæ ſine hâc in mechanicis contingunt corporum ſolutiones, ſubſtantiæ etiam viſcidio-

 ris,

ris, ne flatuum qvidem veſtigium exhibeant. Potius E. concludendum, *tria* eſſe, flatus producentia, *calorem*, *fermentationem p. n.* & *ſpaſmos viſcerum*. vid. *Williſ.* Pharm. rat. *Calorem* hoc præſtare, ventorum non tantum illa artificioſa docet excitatio, qvam per Æolipilas ▽ â plenas & carbonibus impoſitas, conficimus; ſed ſvadent etiam hoc viſcerum interiorum v. g. coli inflammationes, qvas flatus, inteſtinum hoc & vicina valdè diſtendentes comitari ſolent. *Efferveſcentias* flatus producere omnium corporum ſolutiones, intervenientibus his, contingentes, item fermentationes vegetabilium, vaſa nonnunqvàm diffringentes, docent, vel exindè colligitur, qvod circa ventriculum & inteſtina, ubi fermentationes conſpectiores fiunt, flatuum etiam proventus ſenſibilis magis fit; qvibus accedit, qvod ab ipſo ſangvine p. n. ebulliente halitus copioſiores diſcedentes per arterias ad ventriculi & inteſtinorum cavitates deponantur, lateraqve eorum diſtendendo, anxietates pariant maximas. De *Compreſſione* verò res paradoxa magis videtur: probabilior tamen fit, ponderatis illis, qvæ ventorum in macrocoſmo productioni miniſtrant. Qvemadmodùm enim aër naturâ ſuâ vim qvandam elaſticam ſeu expanſivam poſſidet, ratione cujus, ſi comprimatur, inſtar lanæ aut plumarum molliſſimarum in Daniâ noſtrâ uſitatarum Eiderdunen ab avibus Islandicis Eider dictarum, qvarum tres libræ in palmarem globum cogi poſſunt, qvæ ſuæ expanſioni relictæ culcitram vel ſtragulam qvinqve pedes longam & latam explent, ſeſe iterum explicare, aut ad latera exſerere cum impetu conatur, hincque vapores aliave corpora ſibi contigua ſimul propellit & ventum excitat: Ita vapores intra microcoſmi cavitates qvasdam undulantes, ſi harum anguſtatione comprimantur, aut à naturâ ſuâ expanſivâ, aut à calore viſcerum magis magisqve explicati, vel novorum acceſſu coäcervati, anguſtius hoc ſpatium evitantes, unusqve eorum alterum agitans, ventum microcosmi ſeu flatum producit. In atmoſphæra majore hoc ita fieri, præter follium compresſionem, hincqve aëris cum impetu expresſionem nubes probant; qvæ ſæpius præterqvàm qvod ventis materiam ſuppeditent, efficiens qvoqve eorum exiſtunt, qvatenus hæ, ut corpora graviora & compactiora aërem ſubjacentem premunt, & ad atmoſphæræ partem tenuiorem fluere cogunt. Qvod autem in macrocosmo folles,

nubes

nubes, &c. præſtant; hoc in corpore animali à parietibus viſcerum conſtrictis magis exſpectandum: id qvod exindè evidens fit, qvod circa illam inteſtini coli curvaturam ſigmoideam arctisſimam, in qvam idem aliàs amplisſimum in hypochondrio ſiniſtro abit, flatuum copia & impetus major obſervetur, atmoſphæra ſcilicet illa inteſtinali magis compresſâ. Qvibus ſuppoſitis, haud difficulter intelligitur, *Willisii* illam de flatuum in inteſtinis generatione *Pharm. Rat. Sect. III, c. I.* hypotheſin, non adeô firmam eſſe, qvaſi ſcilicet parietum horum extenſiones & intumeſcentiæ convulſivæ cavitates ſubjacentes ampliarent; ut humores in his concluſi pro vacuo avertendo in vapores rareſierent, & flatus conſtituerent. Siqvidem meritò dubitatur, an in convulſionibus viſcerum, uti eorum fibræ intumeſcunt, ita pariter his ſubjacentes cavitates amplientur, contrario credibiliori, aliaqve occaſione demonſtrando: Undè etiam ampliationem dictorum ſpatiorum pro vacuo adimplendo humorum rarefactionem ſeqvi aut comitari, id eſt, inteſtina impleri, qvia dilatantur, concipere haud posſumus. Et hæc de flatibus!

CAPUT VIII.

Πρόγνωσιν *delineat.*

DEtectis ita cauſarum morbificarum fontibus, cæterisqve circumſtantiis ritè conſideratis, haud arduum erit πρόγνωσιν ſeu eventus prædictionem determinare. Ea tamen minime præcipitanda; ſed conditione qvâdam ſemper munienda, ne fama ac eruditio Medici in dubium veniat, uti contigit *Eunomo illi apud Auſonium* in ſeqventi epigrammate:

> *Languentem Cajum moriturum dixerat olim*
> *Eunomus &c.*

Eventum autem hujus mali nemo promittere poteſt ſubitò, qvin imô de plenâ ejus eradicatione & exſtirpatione certi qvid ſpondere, ſæpè temerarium eſt. Poſtqvàm enim adoleviт, omnem induſtriam, omnes conatus Medici fruſtratur & eludit, utut in incunabulis benè qveat exſtingvi.

Cepha-

Cephalalgiis contumacibus, appetitu proſtrato, flatuumqve proventu haud magnoperè urgentibus præſentibusve, ſpes ſalutis in vado eſt. Si altas egerit radices, progignit haud degenerem ſobolem *Scorbutum. vide Praxin Barbettianam. Scorbutum* autem qvi dixerit, lernam malorum dicet. Hinc freqventes cordis palpitationes, melancholia, agrypnia, ephialtes, nonnunqvàm etiam Epilepſia, & qvidem talis, ut à Dæmone provenire crederes, imprimis mulieribus ſupervenire ſolet. Malo hoc non curato ac vomitu nigro accedente, funeſtum eſſe ſignum & mortem plerumqve preſſo ſeqvi pede, nonnullorum obſervatio eſt. Si à ſcybalis diu retentis contumaciſſima alvi obſtrictio adſit, periculum eſt, ne in χορδαψὸν ſeu volvulum aut inflammationem, deniqve ſphacelum comitem abeat.

Uteri Hæmorrhoidibus, uti aliqvi loqvuntur, ſive menſibus copioſius prodeuntibus, à paſsione hypochondriacâ multæ liberari dicuntur, nec ſine ratione: numeroſa enim vaſa *hypogaſtrica* in vaginam maximè uteri terminata, exonerando ſeſe uberius, maximam materiæ morbificæ portionem auferre, ſicqve maſſam ſangvineam multò defecatiorem reddere omninò poſſunt.

Caput IX.

Curationem producit.

Præmiſſis itaqve iis, qvæ pro inſtituti ratione ad mali hujus cognitionem videbantur: ordo jam poſtulat inqvirere ea remedia, qvibus maleficus hic tyrannus oppugnari, ejusqve ſpicula ac tela infenſiſſima retundi qveant. Nihil enim juvat noſſe morborum cauſas, nî ſimul ipſos ritè curandi artem noſcamus.

Licet autem malum hoc non minus Medicorum ingenia, qvàm laborantium corpora diutiſſimè crucians altiſſimis defixum radicibus ægrè radicitus exſtirpetur, attamen haud deſiſtendum à curatione, qvò graviſſima, qvibus ægri macerantur ſymptomata minuantur, ſenſimqve à deſperatione ad ſpem à metu ad fiduciam Medicinæ beneficio revocentur.

Reſpiciendum hîc ante omnia ad curandi methodum, ἐν ἀφαιρέσει καὶ προσθέσει, *ablatione & additione* conſiſtentem.

Abla-

Ablationem, ut cum Neotericis loqvar, indicant *res duæ præternaturales: Cauſa morbifica, & productum cauſæ morbificæ.*

Additionem res ſecundum naturam, nimirum pauxillum illud, qvod ſupereſt ſanitatis, ſeu conſtitutio naturalis, cauſa conſtitutionis hujus, & accidentia ſeu operationes ejusdem.

Remediorum materia ex uſitatis fontibus, *Chirurgico, Pharmaceutico* & *Diætetico* depromenda.

CAPUT X.

Fontem Chirurgicum aperit.

MUltis placet evacuationem unicum eſſe remedium humorum peccantium; ſed evacuatio ipſorum nimiam duntaxat copiam minuit, non item variam ipſorum intemperiem corrigit, undè dubitari poterat de Venæſectione. Et ſanè Anima (qvam in ſangvine hoſpitari inqvit Moſes in *Levitico cap.* 17. *v.* 14.) ſæpenumerò cum ſangvine emittenda eſſet, ſi omnis ſangvis corruptus beneficio, propè dixerim, maleficio Venæſectionis evacuandus eſſet, uti anilis qvorundam Chirurgorum imaginatio eſt, rudi plebeculæ, de qvocunqve corporis dolore aut imbecillitate conqverenti protinùs Venæſectionem ſvadentium & ſangvinem copioſè detrahentium; qvaſi verò maſſa ſangvinea intellectu peculiari ac prudentia inſtructa impuras tantum ſui particulas amandet foras, aut vaſa peculiari in ſangvinem corruptum averſione teneantur, & proindè illum tantummodò expellant.

Alium E. Venæſectionis uſum ac finem dicimus, ſangvinis videlicet imminutionem & per conſeqvens ventilationem, ut videlicet vaſis aliqvantulum depletis, ſangvis convulſione partium nervoſarum forſan ſtagnans in citiorem curſum ſuſcitari, atqve medicamentis idoneis, gratis atqve Archeum illuminantibus facilius purgari atqve emendari poſſit. Hunc in finem pro ſubjecti aliarumqve circumſtantiarum ratione jure celebrari poteſt in *hypochondriacis* qvoqve, eamqve felici ſucceſſu non carere obſervationes qvotidianæ loqvuntur.

Miſſis qvoqve *Arabum* figmentis, cùm Anglorum Herophilo *Harveo* ſtatuimus, nullam adeò eſſe venarum ſibi invicem proximè adſitarum delectum habendum, cum promiſcuè hauriant liqvorem ex communi arteria; Aſt nota: qvò affectæ parti propiorem commodè invenire venam potes; eò minus in ſecando operam ludes.

Cæterum an *Salvatella* cum liene ſecretiore qvodam conſenſu conſpiret, ejusqve ſectio in lienis morbis miraculo vicinos producat effectus? uti Clariſſimi Nominis *Dn. de la Chambre* variis argumentis oſtendere parat, dubium eſt, deqvo alii videantur.

Nonnulli qvoqve familiare admodum eſt, in hoc aliisqve affectibus excitare fonticulum, ad ſeri aliorumqve humorum pravorum in corpore natorum oberrantiumqve copiam expurgandam imminuendamqve. *Helmontium* qvidem huic remedio vix adſtipulantem, ſed convitiis potius & ſarcaſmis in communem praxin debacchantem reperies, qvaſi præter illud, qvod in parte cauterio proximâ corrumpitur nutrimentum, nihil per fonticulum materiæ morbificæ vel ex toto, vel aliqva parte efflueret, uti ex ejusd. *tractat. Catarrh. deliram. Aſthm. & Tusſ. Scab. & ulcer. Scholar. it. de cauter.* legere licet. Aſt innumerâ ferè Medicorum experientiâ aliud probante, ipsâqve inſuper morborum mediatrice Naturâ, per ulcuſcula ſpontè facta morbos ſæpius curante; propria verba *Helmontio* regeri poſſunt, *in cit. tr. de cauter. aph.* 11. *&* 29. cauterii uſum in cruoris abundantia ſeu plethoricâ conſtitutione admittenti, ut per partem illam exulceratam ſangvinis qvantitas imminuatur. Qvo ſtante, concludo, etiam lymphæ acidæ copiam cum ſangvine putreſcente, hinc mali hypochondriaci materiam ex hâc ſcaturigine ulceroſâ exſudare poſſe. Qvod ſi verò qvis ejusmodi ulcus arte factum deſiderat, vel in brachio intra muſculorum Δtoidis & bicipitis interſtitium: vel in femore intra muſculum vaſtum & gracilem: vel in tibiâ intra gaſtrocnemium & ſoleum, non celerius certiusve perficitur, qvàm ſi cutis utrinqve elevata per lanceolam dividatur, ſtatimqve piſum interſtitio imponatur; qvod ab humiditate affluente intumeſcens locum perpetuò ſervat apertum. Totum hocce artificium qvi legere amat, conſulat nervoſiſſimum illud aureumqve opuſculum Chirurgicum *Joh. van Horne* p. m. 108.

C

Neqve

Neqve hic ſicco prætereundum eſt calamo, in ſangvine hypochondriacorum poſt celebratam Venæ ſectionem colorem nigricantem plerumqve conſpici, ab atrâ bile à qvibusdam derivari ſolitum. Id qvod frigidum ſanè ratiocinium eſt, & petit principium: hoc nigrum eſt, E. ab atra bile vel melancholia, & idem ac ſi argumentarer: Caſſia fiſtularis eſt nigra, E. eſt melanogogum, cum tamen ſit cholagogum. Qvare *Fracaſſatus tract. de Cerebro & Lingvâ* p. 378. colorem iſtum nigricantem, exindè, qvod ſangvis, qvi eſt in fundo patinæ, aëri non ſit expoſitus; non verò ex ulla Melancholiæ ſeu Non-Entis mixturâ eſſe contendit: qvod ut confirmet, mutari ipſum colorem dicit, fieriqve rubrum, ſi aëri viciſſim exponatur; qvod & ipſum tamen vix per omnia experimentis conſentit. Plus lucis circa varios à variorum ⊖ium operationibus dependentes ſangvinis colores deſiderantem ablegatum volumus ad ſacra Chemiæ, item ad *Williſium in Pharm. rat. Swalwe de acido & alcali: Tachenium in Hippocrate Chemico. Sylvium in praxi*, *alios*.

CAPUT XI.

Fontem Pharmaceuticum recludit.

PRimis viis hypochondriacorum utplurimùm maximâ lenti, viſcidi ac ponderoſi phlegmatis, ſtomachi plicis coaleſcentis copia ſcatentibus, nihil magis conducit, ſi patientis conſtitutio corporisqve habitus permittit, qvàm Archeo amicum & arridens emeticum, humorum corruptorum ſaburram, qva veluti *Augiæ* ſtabulum ſcatet ventriculus, ut ita dicam ſcopis everrens. Qvippè ſine vomitoriis adhibitis fermenta exotica in corpore genita, atqve altiora morborum ſeminia, qvæ chatartica haud attingunt, raro exſtirpantur.

In omnibus verò vomitoriis ventriculum aliqvantulum repleri conducere arbitror, qvò viſcidæ peccantes particulæ facilius eructentur, ſeqvente aliàs irrito plerumqve vomendi conatu.

Pro vomitu autem excitando præ cæteris remedia metallica, ſine qvibus, ceu loqvitur *Matthiolus*, morbi chronici fruſtrà tentantur, maximam promittunt opem. Et qvidem ♁ialia medica-

menta cæteris præfero; qvippè non minus corporis humani, qvàm ☉ purificationi ſervit ♁ium ritè tàm præparatum, qvàm adminiſtratum, videatur *Petræus* in Noſolog. Harmonic. p. 86. qvin & aſaro tutius eſt ♁ium, ſi *Zwelfero* fides habenda.

Propinentur ♁ialia præcipuè in infuſo v. g.

R. *Croc. metallor. gr. vj. ad viij. Infund. in Vin. Rhen. ℥ij, ſtet in leni calore per noctem. Manè filtretur & add. Syrup. de canell. ℥ß.* M. f. Hauſtus manè & unâ vice ſumendus.

Notandum: 1. Si in Vino malvatico infundatur juxta nonnullorum præſcriptiones, rarò purgare per ſuperiora; ſed ſolùm per inferiora. Melius igitur recipitur Vinum Rhenanum, qvod ratione acidi ſui plus extrahit. Notum ſiqvidem eſt, niſi extrahendis addatur acidum, parùm nihilve extrahi.

N. 2. Qvantitatem vini eſſe determinandam: nullum qvippe recipiens recipit per modum imprimentis; ſed per modum receptivitatis ſuæ. Ubi itaqve *gr. viij. Croci metallor.* recicipiuntur, ibi & vin℥i ij. recipiendæ veniunt.

N. 3. Infuſiones ex metallicis, præſertim ubi ♁ium ingreditur, accuratè per chartam emporeticam filtrandas eſſe: alias, ſi qvid de ſubſtantia infuſi pertranſeat, hauſtumqve plicis ventriculi & inteſtinorum ſeſe inſinuet, tormina, diarrhæas ac hypercatharſes excitari.

Huc ſpectat *Sapa Vomitoria* Sylvij. *Oxyſaccharum Vomitorium, ⊕lum album & ⊕li Θ. ▽a benedict.* Ruland. *Syrupus emeticus* Angeli Salæ ad ℥ſ. in vehiculo convenienti exhiberi ſolitus.

Si forma liqvida aut potionis ægro non arridet, pilulæ poterunt porrigi, liqvoris defectum juſculo ſuperhauſto compenſando:

R. *Extract. ſpecif. emet.* Mynſicht. ℈j. ad ʒſ. F. l. a. Pil. No. xvj. vel in formâ pulveris:

R. *☿ri emet.* Mynſ. gr. iv - vj.
Eleoſacch. macis. gr. iij. M. F. Pulvis.

Peracto aut ſedato vomitu, ſi redundare videantur prædicti humores, poſt ſufficientem eorum temperationem evacuari ac minui poterunt per alvum exhibitis per epicraſin purgantibus, ſed lenibus: fortiora

tiora enim peſſima inferunt ſymptomata, ægrosqve diſponunt ad dyſenterias, tormina & diarrhæas. Non admodum facio cum iis, qvi electivè purgantia dari exiſtimant; nam revera vix dantur. Rationes pro negativa ſunt ſeqventes: qvia (1) non dantur iſti qvatuor humores, in qvibus hæc electivè purgantia fundantur. (2) *Catholica*, *Panchymagoga* deſtruunt electivè purgantia, & qvodlibet purgans purgat absqve proæreſi qvemvis humorem obvium peccantem & naturæ moleſtum, præſumendo, an ſit atra vel flava bilis, qvod ipſe fatetur *Sennertus Epit. inſtit.* p. 605. ſcribens: Rhabarbarum *primariò* qvidem bilem, *ſecundariò* autem pituitam educere. (3) Nec color excrementorum vel pro bile aut melancholia evacuatâ aliqvid concludit: Uti Teſtem inſuper habeo ingenioſum *Williſium Pharm. rat.* 72. & 73. It. *Swalwe diſq. therapeut.*

Proſunt itaqve pilulæ ex gumm. ✱io *Quercetan.* præviis prius digeſtivis ſeqventibus, acrimoniam in ſpecie acidam temperantibus & viſcidatem incidentibus, ut ita facilior & minus moleſta fiat purgatio,

R. *Liquor. Terræ fol. 🜿ri.*
    ℞æ 🜿ri ana. ℥ſ. M.
        vel in forma pulveris:

R. *Arcan. duplicat. Mynſ.*
    Ocul. ♋. præparat. ana gr. xij.
    °°° ♌at. fœnic. gtt. ij. M. F. Pulvis, *duabus ſaltem, tribusve poſt cœnam aſſumtam horis ex cerevifiæ vinive potentioris cochleari ſumendus.*

Seqvuntur jam pilulæ: R. *MP. 🜿ear. Quercet.*
de ✱iaco ejusd. ana ℈ſ.
Reſin. Jalap gr. iv.
⊖is *ſuccin. volat.* gr. ij. °°° *cortic. aurant.* gt. ij. F. c. Elix. Propriet. Pil. No. XX. glycyrrh. cinanomive pulvere conſpergendæ.
D. S. Eröffende und laxierende Pillen auff einmahl.

Inter purgantia medicamenta ☿rialia ritè præparata & methodicè exhibita non vulgarem uſum præſtant, inprimis ☿rius dulcis, qvi

ſæpius ♎tus reverâ ſit diaphoreticus, multisqve ex regno minerali palmam præripit, v. g. R. *MP. de ſuccin. Craton.* ℨſ. *Reſin. ſcammon. gr.* iij. *☿rij ♎ti dulc. ritè præparat. gr.* viij. F. *cum eſſent. anthos pilul.* No. XX. S. *ut ſuprà.* Vel. R. *MP. de Aloë roſat.* ℈j. *Reſin. Gialap.* gr. vj. *♀ri ⊕lat. ritè præparat. ⊖is ✱ci ana gr. v.* o°o *ſem. fœnic. ♌lat. gtt. iij. F. cum eſſent. ſuccin. Pil.*

Multi ab *aloëticis* in hoc affectu abhorrent propter virtutem adſtrictoriam, qvam poſt ſe relinqvunt ordinariam. Verùm hic metus de nihilo eſt, & vis adſtrictoria facilè corrigitur per alia v. g. ☿rialia &c. Qvippè inter laxativa aloë optima aliqvantulum correcta tùm inſons, tùm efficax apparet juxta *Helmontij* teſtimonium. Eſt enim balſamica, ventriculum roborat, abſtergit, attenuat, putredini reſiſtit, vermes enecat &c. Senum qvoqve ventriculis amica eſt, non ſolùm, qvod ſenes ſint frigidiores; Verum etiam, qvia Senes maximè propenſi ſunt ad cruditatem acidam generandam, qvod & ſudores eorùm acidi & alia docent. Acidæ verò cruditati maximè reſiſtunt amara, ideoqve & putredini reſiſtunt. Et licet interdum oſcula venarum hæmorrhoidalium ſtimulet & aperiat; fit tamen cum levamine ægrorum. Qvantoperè enim hæmorrhoidum fluxus ſublevet melancholia laborantes, abundè teſtatur *Coi* experientia.

Diaphoretica uti cunctis fermè morbis; ita maximum qvoqve huic malo ſubſidium afferunt. Ea verò ſint euſtomachica, ſpirituum vitalium texturæ congrua, Archeum illuſtrantia & illuminantia. Sunt autem ſudorifera huic affectui inſervientia potiſſimùm *aromatica & ⊖ia tàm vegetabilium, quàm animalium*, ut & ex *mineralibus* petita varia.

Per *aromatica* intelligimus omnia, qvæ calorem præ ſe id eſt, qvæ partibus volatilibus ſpirituoſis ſcatent, omnia juxta Medentis ſententiam ad ægri ſalutem peragunt, tonicum cujusqve partis vigorem fovent, Archeo congruunt, impuritates undiqve reſolvunt, abſtergunt, abluuntqve, liberam reſpirationem conciliant, ſerum ſalſum, acidum, auſterum, corroſivum, malè moratum ad indolem ſvavem, benignam, bonam, mitemqve reducunt, zeſim vel efferveſcentiam miſcellaneorum degenerum confutant, borborygmos, item meteora

caput

caput ferientia præcipitant, diſſipantqve, nihil usqvam intectum relinqvunt, qvo infirmus ad valetudinem revocetur,

Qvænam ſint ⊖ia *vegetabilium volatilia*, & qvô modô à Vulcano & ſine eô fabricentur, optimè docet Celebratiſſimus *Wedelius in nuperrimo edito experimento chemico novo de ⊖e volatili plantarum.*

Ad ⊖ia animalium volatilia tanqvam ſacram anchoram *in ſcorbuticis, hypochondriacis, hyſtericis, aliis*, confugiunt modernorum Practicorum plurimi, qvos inter ampliſſimus *Sylvius*, qvi præclaram in medendo laudem legitimo ⊖ium horum in ~tus attenuatorum uſu conſecutus, in praxi ſuâ vix iis qvicqvam freqventius commendat, præprimis *in præfatione alterâ lib.* 1. *praxeos* apertè pronunciat: Nullam eſſe animalis adeoqve hominis partem conſiſtentem aut fluidam, utilem aut ſuperfluam, qvæ non abundet ⊖e volatili, animalibus pene proprio; à qvo proinde benè aut malè conſtituto ſicut ſæpius pendet valetudo adverſa vel proſpera, ita ab eodem vitiatum corrigente exſpectanda meritò valetudinis labefactatæ inſtauratio & integræ conſervatio, qvin ejuſdem confirmatio, imò augmentatio. Et illuſtre hujus celeberrimæ Academiæ Decus *Borrichius in Hermetis, Ægyptiorum & Chemicorum ſapientia ab* Hermanni Conringii animadverſionibus *vindicata* p. 333. notavit: convulſas & hyſtericas illuſtres plebejasqve, aliis pharmacis etiam longo uſu probatiſſimis nihil opis ſpondentibus, nihil afferentibus, ex oleo & ſpiritu cranii humani cum ſuo ⊖e remiſto, propinatoqve ex vino præſentisſimum ſenſiſſe auxilium. Rationem ſubnectens Vir Celeberrimus, in affectibus, *inqvit*, prænarratis nervoſæ partes membranæqve ab humore acri, & acidiuſculo punguntur, ſollicitanturqve ad contractionem; ingeſto autem cum ſpiritu oleo hoc tenuiore, & ad locum affectum ope ⊖ium comitantium propagato, partes antè hinc indè compunctæ, vellicatæqve ita obliniuntur, mitiganturqve, ut acidi penetrantis aculeos minus ſentiant. Cui adſtipulatur, qvem ego diſcipulorum obſervantisſimus ceu alterum Parentem veneror Ampliſſimus D. D. *Simon Paulli*, trium Danorum Regum Archiater celebratisſimus, Qvi antepilepticum ē ſp. cranii humani ⊖e ſuo prægnante magnam partem confectum magna laude uſurpavit, eoqve deſperatas propemodum epilepſias percuravit, Præceptore *Daniele Sennerto* in cujus urna illius cineribus perpetuum ver comprecatur.

Qvæ

Qvænam ſint ſudorifera ex regno minerali petita & huic ſcopo inſervientia, vel leviter ſaltem in ſtudio chemico verſato patebit, nedum inter Vulcani ſacra diu multumqve verſato.

Qvod ſi cui formula ſudorifera arrideat, ſeqvens parari poterit:

Recip. *🜄æ fœnicul. Cinam. ana ℥ ſ. Theriacal. ℥ vj. 🜔is volat. C.C. ʒij Diaphoret. ana ℈ſ. ∩ 🜔is 🜹ci gtt. XX. Syrup. card. bened. ℥ ſ. M. f. Hauſtulus unâ vice aſſumendus.*

Hoc loco notandum venit, 🜄as ſtillatitias vulgares ſeu communi ☊landi methodo præparatas & vehiculi loco interdum uſurpari ſolitas, plantarum laticem, non ſangvinem, phlegma non ſpirirum aut 🜔em continere: qvales igitur effectus in perarduis ſpinoſis calamitatibus (prout pollicentur vegetabilium qvorundam craſes) qveant iſtæ exſerere, qvivis in praxi verſatus facilè videt. Qvapropter ut efficaciores evadant, analyſis prævia reqviritur per odorem putrefactivum, qvò detur opportunitas 🜔em, oleum ac ſpiritus proliciendi. Proceſſum ipſum, qvomodo ex plantis hâc viâ elici posſit 🜔 volatile, *in Transactionibus Philoſophicis Anglicanis* recenſuit D. D. *Cox.*

Diuretica ſymbolum qvoqve ſuum huc conferunt, qvalia ſunt 🜔ia lixivialia v. g. petroſelini, ſtipitum fabarum, geniſtæ, ononidis, juniperi, fimi columbini, tardas □næ vias aperientia, hypochondriacorum amurcam eliminantia, peſſimam illam corporis furiam acidum ubi ubi in corpore hærens exarmantia. Maximè commendatur 🜔 compoſitum, qvod ex remanentia ∩tus 🜔is 🜹ci elicitur, egregium diureticum, dictum digeſtivum hypochondriacum. Item ∩tus aperitivus *Penoti*, cujus virtus dependet à parte ſilicum & 🜔is 🜿ri volatilis. *Helmontius* diligentiſſimè commendat lapides ♋ diureticos, in tract. *à ſede animæ ad morbos* §. 25.

Porrò emendant & corrigunt peregrinas & hoſtiles corporis aciditates ex 🜿ro *præprimis parata medicamenta*, in humoribus melancholicis craſſisqve incidendis & attenuandis, ideoqve obſtructionibus aperiendis magnam vim habentia v. g. ∩tus 🜿ri volatilis, 🜔 🜿ri volat. Cremor ſeu cryſtalli 🜿ri. *Henricus ab Heer lib. 1. obſ. 1.* plus tribuit

Tartaro

Tartaro crudo per lotionem à partibus impurioribus liberato & pulveriſato, qvàm cryſtallis anxiis Chemicorum manibus inde præparatis. It. 🜿rus chalybeatus. ℞a ♂ii 🜿iſata, 🜿rus Vitriolatus, qvi niſi ſit ritè præparatus, dira qvandoqve excitat ſymptomata, ut vomitus, cardialgias &c. id qvod non ⊖i 🜿ri acceptum eſt referendum, ſed 🜩tui vitrioli ſæpius impuro. Spectat huc etiam Tinct. 🜿ri, Terra 🜿ri foliata ejusqve liqvor. 🜩tus ſalis ✱ci cum 🜿ro & ⦶tro ana calcinatis paratus & cum liqvore ex Terrâ 🜿ri foliata miſtus pro ſecreto habetur, it. ſp. ſalis ✱ci amiſatus aut caryophyllatus pro curandis hypochondriacis mille encomiis extollitur. Prodeſt etiam Elixir compoſitum ſeqvens:

℞. *Elixir. propriet. dulc. vel ſine Acido parat.* ℥vj.
Liquor. terræ fol. Tartari ℥iij. M. *Doſis eſt à gutt.* 30. *ad* 40. *in vehiculo appropriato manè & veſperi.*

Paratur elixir dulce per alcalia vel fixa ut Sal Tartari, vel volat. cum 🜩tu ſal. ✱ci &c. Huc facit qvoqve Sal. Tartari nutritum ad ℈j. vel ℞. *Salis hypochondriaci* ℥ſ. (præparatur ex ſal. tartar. & ⦶tro ana partibus æq alibus) S. Eröſnungs Saltz auf einmahl aus einem Gläßlein Wein zu nehmen. Imò ſolum nitrum depuratum commendatur hîc, præſertim ubi flatus aut phlogoſes magis urgent, cujus uſu deſperatos hypochondriacos ad extremam ferè maciem deductos feliciter curavit *Bartolet. tr. de dyſpnæa* lib. V. Cap. 4.

Nec negligendum hoc loco Sal volatile oleoſum *Sylvij*. Ejusqve 🜩tus polychreſtus & carminativus, qvibus ad diſcutiendos flatus tàm in ventriculo qvàm in inteſtinis hærentes, maxima vis ineſt.

In hoc qvoqve affectu commendari ſolent ſp. ſal. & nit. dulces, omnibus modis utiles, pituitam incidentes, bilem temperantes, flatusqve in ſua generatione impedientes & genitos diſſipantes, fermentum ventriculi iners & cruditatem nidoroſam corrigentes, obſtructiones demùm ſolventes. Hi tamen à prudente Medico cum magna cautione & parcâ manu propinandi & convenienti vehiculo probè remiſti, ne ſc. acidum atqve auſterum in ſubjectis ejusmodi plus ſatis abundans intendatur, ſicq; affectus contumacior reddatur. Qvapropter hâc de re eleganter *Sylvius lib.* 1. *prax.* p. 830. *Prudentia* inqvit, *opus eſt Medico, ut pro cæterorum in corpore ſimul exiſtentiū humorū diverſitate ſeligantur*

tur maximè remedia convenientia, undè mirum non eſt, ſi non habeant omnes Medici eundem ſemper ſucceſſum, quamvis utantur iisdem medicamentis; ſed non eodem tempore, ut nec in ijsdem affectibus aut cauſis quorum determinatio pendet à judicio practico, *ſingulis ſuo tempore, loco ac menſurâ ritè adjudicante.*

Ad fermentum Ventriculi corrigendum & humores pituitoſos viſcidos ſimul emendandos *Vinum medicatum* apprimè hîc convenit, côntumaci morbô longiorem medicamentorum uſum deſiderante. Parari autem poteſt ſeqventi forma: Recip. *Rad. enul. camp.* Galang.

Calami aromat. ana ℥j. Fol. Majoran. Roriſmarin. centaur. min. menth criſp. ana Mſ. Sem. fœnicul. dulc. carvi, aniſi, ana Drach. j. Cinamom. acut. Drach. ij. Cortic. arant. ſicc. Drach. j. Limat. ♂tis puræ ℥j. Tartari opt. crud. Drach. jſ.

Conciſa & craſſo modo contuſa inſuantur ſacculo ex ſind. albâ, cui in vaſe 🜄treo lapideove anguſtioris colli immiſſo affundantur Vini albi Gallici ℥ XXX. Poſtqvàm per horas XII. vel plures in cella ſteterit, qvo tempore vis radicum & plantarum aromaticarum inſinuabitur Vino, bibat æger hauſtum bis terve de die, aut manè jejuno ſtomacho, aut inter prandendum ac cœnandum, prout cuiqve magis placebit, addendo in qvovis hauſtu vel ſpiritus Salis vel Nitri dulcis gtt. XII. vel Elixir propriet. dulc. gtt. XX. Ubi penè conſumtum eſt, aliud recens vinum in uſurpati locum affundatur tam diu, donec vis aromatica penè omnis fuerit extracta.

Colophonis loco in auxilium vocanda *Chalybeata*, virtute Herculeâ, qvâ pollent in hâc hydra debellanda, cæteris haud inferiora. Ineſt enim ♂ti inſignis vis abſorbendi acida & roborandi fibras, Philoſopho illo per △nem *Helmontio, Tachenio in Hippocrate Chemico aliisque* imò ipſa experientia teſte. Reliqvis verò omnibus præferunt alii limaturam ♂tis crudam, ſed puram: Alii ♂tem cum ſulphure præparatum: Alii ejus crocum cum ſalibus. Salia enim lixivialia cum limatura ♂tis concurrentia aggrediuntur partes acidas ♂tis, quô factô deſtruitur ſtructura corporis ♂tis, crocusque in corpus aſſumtus ſalſem eſt alcalicus, qvi ab acido ventriculi ita coagulari neqvit, ut perfectam vitrioli naturam induat, deſtructo prius acido minerali. Aliàs ♂s concurrens in acido fortiori degenerat in vitriolum, qvibusdam nau-

nauſeoſum, imò vomitorium, præſertim ♂te impuriore exiſtente & tantillo licet ♀ris contagio inquinato, à quo vitriolo tunc intra corpus emergente pertinaces vomitus ſuperveniunt.

Adhiberi etiam poſſunt Tincturæ ♂iales, Tinct. ♂tis *Zwelf.* Eſſent. ♂tis dulc. &c. Quas tincturas & eſſentias omnes, quanti ipſemet *Zwelferus*, vir de tota Medicina optimè meritus, æſtimat, legere eſt *in pharmacop. Aug. Animadverſ.* p. 437. Ubi apertè pronuntiat: Tincturas nil aliud eſſe, quàm ſimplices tantum ♂tis ſolutiones, pro diverſitate menſtrui hâc vel illâ tincturâ imbutas, quæ tamen vera ♂tis eſſentia non eſt; ſed utplurimùm ejus vitriolum ſive metallum ſolutum, fucato tinctum colore. Quod autem in effectu valdè inter ſe differant, non fieri ob artificioſam eorum præparationem, ſed propter menſtruum affuſum, cujus ratione magis vel minus efficaces, magisque aut minus aperientes vel adſtringentes ſunt, nec non volatiliores aliæ, aliæ fixiores.

Agmen claudunt ex fonte animali optima qvoqve emanantia pharmaca v. g. C. C. crudum, uſtum & philoſophicè calcinatum; Ebur ſine △ne, corallia, oculi ♋. Unicornu Grönlandicum, dens eqvi marini, &c.

Hiſce ſexui ſeqviori propinandis commodè admiſceri poterit Caſtoreum & ex hoc parata eſſentia tàm ſimplex, qvàm qvæ compoſita magis ex caſtoreo & aſa fœtida cum 🜄ini Tartariſato parata, ▽a hirundinum cum caſtoreo, ▽ hyſterica *Crollii*, Elixir uterinum &c. Qvibus meritò annumeratur myrrha omnem coruptivum acorem tollens, & balſamicâ vi qvamcunqve corruptionem putreſcentem inhibens, indeqve ad vitam longam *ab Helmontio* commendata *Tract. Arcan. Paracelſ.* p. 626. *Paracelſus* ipſe ceu optimum peſtis præſervans myrrham commendat. Tinctura E. ſalutis B. D. *Langii* ex myrrha cum ſp. vini Tartariſato extracta, loco cujus & ſpiritus ſalis ✳ci cum 🜄 paratus pro menſtruo capi poteſt, ſalutare erit remedium, corrigens acidum & reſolvens viſcidum.

Scybalis diu retentis & obſtructionem inferentibus clyſteres parari poſſunt emollientes & abſtergentes.

In formulis pluribus hic annectendis non ero prolixior. Com-

 mit-

vel ad faſtum, vel ad delicias, vel ad turpis lucri ſtudium confert. Sic age, O magne & miſericors DEUS! *cui volupe eſt de throno omnipotentiæ mortalium miſerias intueri, preces exaudire, infirmitatibus auxiliari in Numinis Tui gloriam! Annue precibus meis devotisſimis,* Clementisſime Cœli ac Terræ Domine! *Ita ego ſervorum Tuorum minimus proſtratus coram* TE, *gratiarum intimarum, devotarum, maximarum holocauſtum in hoc miſerrimo miſeriarum theatro offeram. Quanto tranſiet vanitas, effugient infirmitates, dilabentur peccata, totus totus per omnem æternitatem in miſericordiæ Tuæ laudes reſolvar.*

TANTUM!

Ad

Doctisſimum Medicinæ Candidatum

PAULUM BRAND.

PErge tuos ornare dies, doctamque medendi
Artem, morigero Numine, redde Tibi.
Hinc ſtudiis, ſemper florens, Tibi laurea ſurgit;
Credè mihi, titulis non minor illa tuis.

σχεδίως P.

Th. Bartholinus.

SIMO-

SIMONIS PAULLI
EPISTOLARIS
GRATULATIO
AD
PAULUM BRANDIUM
Medicinæ Candidatum.

Σὺν Θεῷ

Præſtantiſſimo, Doctiſſimoq; Juveni,

PAULO BRAND
Sunderburgo-Cimbro,
Medicinæ Candidato digniſſimo,

S. P. D.

PRonuper qvidem, SAC: REG: MAJESTATIS *Daniæ ac Norvagiæ Regis ac Dni. Dni. noſtri Clementiſſimi*, CHRISTIANI QUINTI, *vivat! vivat! vivat! & regnet in æternum*: Medico Caſtrenſi Viro Clariſſimo, Dno Johanni Valentino Willio, Medicinæ Licentiato, de Spartâ qvam nactus erat, dum condignè gratularer, me nunqvam panxiſſe carmina, publicitùs confeſſus ſum omni populo; attamen non diffiteor in præſens, me admodum adoleſcentem orbum patre, ſed *Johanne Huswedelio* Præceptore, præ aliis Latinis Poëtis, ſemper tanti perpemodum feciſſe *Horatium*, qvanti (abſit jactantia dicto) Alexander Magnus cubitum iturus *Homerum.* Atqve hinc accidit, ut mihi grandævo Seni, præ ætate jam langvido, memoriâqve fluxâ ac labili, nec dum exciderint illa *Horatij* tamen:

Qvid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? qvid terras alio calenteis
Sole mutamus? patriâ qvis exſul
ſe qvoque fugit.

Hæc ad ſtateram mentis, dum ego examino accuratius, oppidò miror cum ille ipſe, aliô locô, *impigrum ad extremos Indos, currere mercatorem* obſervarit, *ac argentum aurumq; viliora virtutibus eſſe*, docuerit, ut cum

cum aliis philoſophis; cur ſciſcat aut decernat tamen: qvod is, *qui Patriâ exſul ſe quoq; fugiat*: inſuper habens, qvod *boni virtutis*, non verò *ſceleratô habendi amore*, patriâ ſint exules. Ut taceam, *Plautum* defendere, *eum qui per virtutem perbitat, non interire*. Et qvid Nos non pro Patriâ? *pro quâ Cicero*, verâ ac Chriſtiana religione, nunqvàm initiatus, teſtatur, *neminem bonorum dubitare, ſi ei ſit profuturus, mortem oppetere*. Pervelim ergò, honeſtô locò natos Juvenes, inſtar Ulyſſis (qvot autem annos, ipſus domô abfuit aut peregrinatus eſt?) ad ſvaves Sirenum cantus, ſive ſociorum, ſive comitum aures cerâ obturantis; & ſuas qvoqve ſibi, ad illa recenſita ex *Horatio*, obturare: contra morigeros eſſe, & faciles aures præbere *Iſocrati ad Demonicum*, hæc ſvadenti: *Ne te pigeat longam ire viam, ad eos, qui ſe aliquid utile docturos profitentur: dum Mercatores rei familiaris augendæ gratiâ, tanta maria transmittant, turpe fuerit adoleſcentes, excolendi ingenij causâ, nec terreſtre iter velle ſuſcipere*; qvæ ſibi dicta adoleſcentes putabunt, ut animo veluti inſcribant. Et nonne Pythagoras ac Plato, ob animi, non verò Fortunæ bona comparanda, patriâ extorres in Ægyptum contenderunt, minimè, ſe fugientes, ſed in ſe retrocedentes, ex parte animi bonis extructi, ita ut ſua omnia ſecum portantes, ſaltare vacui coram latronibus viatores potuerint? Nonne Anacharſis, Scytharum Regis frater (ſane id admirandum) Athenas profectus eſt? Nonne Apollonius Indos ipſos inviſit? proh! qvales hi ſunt Myſtagogi, & ſapientiæ Antiſtites? & hinc iterum *Horatius* fruſtra eſt, dum opinatur, qvod

Terras non animum mutent, qvi trans mare currunt;

horum exemplis refutatus, dûm iter faciendo, unicè id ſtuduerint, ſaluberrimis ſapientiæ præceptis inſtitutisqve ut abundarent, domum reduces.

Aſt *Præſtantiſſime Juvenum* BRANDI *dilectiſſime*, qvid opus eſt, modò recenſitos Philoſophos, hîc loci veluti in Scenam introducere ceu penulâ indutos, eos ut reſpicias aut imiteris; cum conſtet, te non leniter tinctum, ſed penitus imbutum eſſe politiori literaturâ, atqve adeò ipſus horum omnium, & ſimilium, ſponte tuâ aut ultrò recorderis? maximè cum *Parentis admodum Reverendi Viri, Do-*

mini Magiſtri NICOLAI BRAND, *Eccleſiæ Sunderburgenſis Paſtoris Primarij*, *præclarè de eâ meriti*, authoritate & juſſu, jam pridem aliqvot Academias Germanicas, non luſtraveris ſolùm, ſed per aliqvot annos in iis ſubſtiteris, unde pronuper in Regiam hanc Celeberrimam Academiam advena, nunc, *cùm virtus nomen inane non ſit*, rectè ac decorè illius *præmium petas*, ac in eâ, priusqvam Doctorali tiarâ caput redimiaris, ſeorſum renuntieris Medicinæ Licentiatus, Dno D. OLAO BORRICHIO hujus publici actus Præſide, ac Domino Doct. THOMA BARTHOLINO brabeutâ, jam pridem vivi per ora Virûm inſtar *Ennij Patris*, qvi volitant, mori qvos Muſæ vetant.

Cæterum cum Tuus *Dn. Parens*, ætate ſexagenario major, Venerandus Senex, in ſpem ac commodum Patriæ, Te fratresqve tuos, adeo prognaviter contendat, vos ut bonos ac Reipublicæ utiles cives, tempori, Patriæ ſiſtere, næ ille ob hæc omnia, jam pridem id promeritus eſt, ut in Prytaneo, ex publico alatur, Athenis receptâ olim conſvetudine.

Qvem ſi complures interim imitarentur Parentes; nonne longè rectius, filiorum fortunis, ſecus ac quandoque uſu venit, proſpicerent? qvippe nonnulli eorum, cæci amoris in prolem ductu, malum! filios ſuos usque adeo ſive deperiant, ſive demoriantur; ut nolint ex ulnis aut amplexibus ſuis, illos dimittere; qvi poſt dein qvoqve, non Lycurgi ſagacem venaticum, ſed ollarem famelicum canem (qvorum Plutarchus meminit) repræſentant; diſcincti; ineruditi aut inertes; obſcuris in locis ætatem extendentes; paterna abligurientes bona; ſolidos dies cum noctibus comburentes; Tabaco fumantes; Thée inſuper ſorbentes. Atqve hoc ipſum eſt, vel ſedentes, haud peregrinantes ſemetipſos fugere, & ſe dare turpiter. Hinc mecaſtor appoſitè ſatis, mihi vernaculâ ac maternâ lingvâ, ejusmodi gurguliones, ac terræ inutilia pondera, vocantur: Mômen-Sôns / Darſelinge / Dôgenichte / ſo nicht weeten eenen ſûlen Hund uth dem Aven tho locken / edder dar tho nicht dôgen: Qvi contra mihi ego grator ipſus, & me circumſpicio, quod DEO duce, & auſpice DEO, meos octo numero fili-

os, hodie qvi adhuc DEI gratia ex decem ſuperſtites, abhinc aliqvot annos, & domi meæ liberaliter eduxerim, & poſt dein, non omnes qvidem literis, ſed aliis qvoqve honeſtis ſtudiis, mercimoniis emundis, vendendisque neceſſariis, (qvæ Germanicè appellanda veniunt die Buchhaltereyen/über groſſe weitläufftige/unrichtige verworrene Rechnungen/) deditos ad exteras Regiones, aut in Germaniam, Belgium, Britanniam, Galliam, Hiſpaniam, imò in Indiam orientalem, *ſolius DEI, Regusque noſtri Clementiſſimi in honorem, ac in Patriæ commodum ac emolumentum*, amandarim: Et cur ob hæc mihi non gratarer? Qvippe *Regius Propheta David Pſalmiſta*, qvanti faciat ac prædicet fæcundum conjugium, ex his illius conſtat, *Buchanano incomparabili Poëta Chriſtiano* interprete:

Victum, labore, vix parabis, anxiô,
Ni DOMINUS admorit manum.
At ille amicis interim ſuis dabit
Purum ſoporem ſomniis:
Domumque dulci prole ſatam liberûm
Præbebit. Hæc hæreditas,
Hæc illa merces, quâ beat charos ſibi,
Rerum ille DOMINUS omnium.

Facere ergò aliter non poſſum, qvin qvoqve collaudem, ſimiles *Parentis tui*, fortunas & inſtitutum, Te, qvoqve ad longè diſſitas Regiones, ſtudiorum causâ mox ablegaturi; Tibi verò *perdocte BRANDI, Medicinæ Candidate*, pro re natâ, præ aliis tuis fratribus, toto pectore fauſta ac felicia omnia comprecor: D. T. O. M. veneraturus, ut qvemadmodum ſalvus ac incolumis, ex Parentis amplexu dimitteris aut abis, ita qvoqve Te reduce, DEO propitiô vos invicem amplectamini. Vale *mi BRANDI* filii loco dilectiſſime, qvi te paternè veluti adhortor & admoneo; ut ſi qvi ſunt eruditorum, paſſim habitantium, qvi me norunt, illos meo

nomine, officioſiſſimè ſalutare memineris; Te verò ipſum, etiam atqve etiam ætatem valere, ſalvereqve jubeo.

Tuus usqve ad Aras & Urnam

SIMON PAULLI Sim: Nep. Hen: Fil:
Regiorum Medicorum Senior,
qvartum ſupra Septuageſimum agitans annum.

Dabam in Regia Haffnienſi Academia, Anno 1676. 18. Septembr. qvô, illa ipſa hora, dum hæc ad Te perſcribo, magno animi prolubio, à filio meo chariſſimo *Johanne Joachimo Paulli*, Negotiorum noſtratis Danicæ Societatis Orientalis, in Inſula Java Bantamii, tabularum, accepti & expenſi, per qvadriennium circiter præfectô, literæ optatò mihi ſunt redditæ. Servet illum DEUS illiusqve fratres porrò publico commodo; Filiam verò unicam chariſſimam, unà cum matre conjuge mihi ſvaviſſimâ, ætatem ſuperſtites: Atqve hæc ſumma paterni mei voti eſt.

VIR CLARISSIME,

MEdicorum filios appellabat Vetuſtas, non tàm eos, qvi vitæ primordia Medicis debebant, qvam qvibus decretum, adhæreſcere Medentium diſciplinis, captare omnes in hoc genere proficiendi occaſiones, & re atqve opere ad ſaluberrimæ, ſed unà difficillimæ artis ſecretiora ὁρμὴν ſuam & impetum generoſum declarare. Cæteri, utcunqve honorato ſe nomine nonnunqvam circumdent, & per pſeudothyrum ingerant in hæc ſacra pedem, inter carcinomata veriùs, qvàm filios artis cenſendi, qvibus ἀπειρία, κακὸς θησαυρὸς, καὶ κακὸν κειμήλιον imperat, & meden-

di

di methodus fœdè ignoratur. Te jam diu non Germanicæ modò Academiæ, ſed & Regia hæc noſtra in germaniſſimis Æſculapii filiis meritò numeravit, ut qvi ad genii dexteritatem, ſollicitudinem omnem, induſtriam, conatumqve infatigabilem adjeceris; dignus qvi ex hoc tempore non inter filios ampliùs, ſed Magiſtros Artis numerere. Qvod ut aliis mihi freqventer experimentis teſtatum reddidiſti, ita publicâ nunc de MORBO HYPOCHONDRIACO diſputatione luculenter confirmas. Perge ita, *Clariſſime Brandi*, & qvam ex merito jam Tibi decernimus Laurum Medicam, recentibus qvotannis baccis redde floridiorem; de qvo cum ambigere non patiatur experrecta Tua ſedulitas, ego currenti calcar non addam, ſed ex animi intimo ſenſu vovebo, ut

Dii Tibi dent annos, à Te nam cætera ſumes.

Hafniæ 20. Sept. Anni 1676.

OLAUS BORRICHIUS.

AD

Clariſſimum & Pereruditum

DN. PAULUM BRAND,

Pro Licentiâ ad Honores Medicos
diſputantem.

Non lucet lucus; nec BRAND, qvia diceris, uris;
Sed qvia de Clara es Lux benè nata, Domo.

 Plura

Plura Tibi merito vellem nunc ſcribere Amico;
Sed mihi tum tempus, tum qvoqve vena negat.
Eſt aliqvid votis qvod poſſem dicere; dico,
Sit tua ter felix, BRAND, Medicina malis.

Amicè ſcripſit

CHRISTIANUS NOLDIUS
S.S. Theolog. P.P.

Amico in paucis charo
VIRO
Præſtantisſimo, Eruditisſimoq́;
DN. PAULO BRAND
Pro Licentia ad honores medicos
diſputanti,

Cum mihi TE, *BRANDI, tua virtus fecit amicum,*
Virtuti applaudo, mente manuq́; tuæ.
Virtutem comitatur honos: cape præmia digna:
Poſt tyrocinium, Practicus artis eris.
Nempe Tibi hoc meritisq́; tuis BARTHLÎNUS *uterq́;*
Hoc Tibi BORRICHIUS, WORMIADESQ́; *dabunt.*

Verus

Verus es illius, qvam tractas, filius artis:
Sic, vel BORRICHIO *teſte, vocandus eris.*
Excolis ingenii dotes, ſtudiôq; perenni
Scripta legis Coi, Pergameiq; Senis;
Nec Tibi priſca Hygiea ſat eſt; nova dogmata jungis,
Qvæ ſapiens HELMONT, *qvæ* PARACELSUS *habet.*
Abdita naturæ cultrô rimaris, & igne:
Sæpe tuas maculat carbo, cruorq; manus.
Scrutaris vires herbarum, & nomina ſignas:
Flora domi in chartis vernat ovatq; tuis.
Non Venus & vinum Tibi curæ, aut alea fallax:
Sola Tibi virtus, cum pietate, placet.
Talia conantem qvis non laudabit? amore
Qvis dignum, ex merito, non putet eſſe ſuo?
Gratulor ex animo Patriæq;, tuoq; Parenti!
Nam Patris & Patriæ es lausq; decusq; tuæ.
Gratulor usq; Tibi! conceſſa LICENTIA *qvando eſt,*
Poſtea Apollineâ DOCTOR *in arte clues.*
Interea qvascunq; abeas peregrinus in oras,
Sit Deus ipſe tuæ duxq; comesq; viæ!
Teſſera amicitiæ ſit tandem hæc clauſula noſtræ:
BRANDI, *dum vivo, ſum maneoq; Tuus.*

Gratulabundus ſcripſit

B. SIWERS.